

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

29 серпня 2024 року

М.П.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 073 Менеджмент
галузі знань 07 Управління та адміністрування
денної форми навчання**

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій,
кандидатка економічних наук, доцентка
26 серпня 2024 року

_____ Тетяна ПІХНЯК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту,
економіки, статистики та цифрових технологій
27 серпня 2024 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри, кандидатка економічних
наук, доцентка
27 серпня 2024 року

_____ Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
29 серпня 2024 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	4
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	4
1.2.	Лекції	5
1.3.	Семінарські (практичні, лабораторні) заняття	6
1.4.	Самостійна робота студентів	29
1.5.	Індивідуальні завдання	40
1.6.	Підсумковий контроль	41
2.	Схема нарахування балів	44
3.	Рекомендовані джерела	46
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	51

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
Тема 1. Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління підприємством	7	2	-	-	-	5	7	1	-	-	-	6
Тема 2. Метод і методика економічного аналізу	10	2	2	-	-	6	10	1	2	-	-	7
Тема 3. Організація аналітичної роботи та інформаційне забезпечення економічного аналізу	12	2	2	-	-	8	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Аналіз виробництва та реалізації продукції (робіт і послуг)	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 5. Аналіз трудових ресурсів підприємства	12	2	2	-	-	8	12	-	2	-	-	10
Тема 6. Аналіз основних засобів підприємства	12	2	2	-	-	8	12	-	2	-	-	10
Тема 7. Аналіз матеріальних ресурсів та їх використання	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 8. Аналіз витрат на виробництво та собівартість продукції	12	2	2	-	-	8	12	-	-	-	-	12
Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану діяльності підприємства	16	2	4	-	-	10	16	-	-	-	-	16
Усього годин	105	18	18	-	-	69	105	4	8	-	-	93

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління підприємством	2
1.1.	Економічний аналіз як важлива функція управління.	
1.2.	Предмет, завдання та об'єкти економічного аналізу.	
1.3.	Основні принципи та категорії економічного аналізу.	
2.	Метод і методика економічного аналізу	2
2.1.	Метод і методика економічного аналізу. Класифікація методів економічного аналізу.	
2.2.	Традиційні методи економічного аналізу.	
2.3.	Математико-статистичні методи.	
2.4.	Логічні (евристичні) методи.	
3.	Організація аналітичної роботи та інформаційне забезпечення економічного аналізу	2
3.1.	Мета, завдання і функції аналітичної служби підприємства.	
3.2.	Планування аналітичної роботи.	
3.3.	Інформаційне забезпечення економічного аналізу.	
3.4.	Фінансова звітність як основна складова інформаційного забезпечення економічного аналізу	
4.	Аналіз виробництва та реалізації продукції (робіт і послуг)	2
4.1.	Завдання та інформаційна база аналізу виробництва та реалізації продукції	
4.2.	Методика аналізу динаміки та виконання виробничої програми.	
4.3.	Аналіз асортименту та структури продукції.	
4.4.	Аналіз якості та конкурентоспроможності продукції.	
4.5.	Аналіз ритмічності виробництва	
5.	Аналіз трудових ресурсів підприємства	2
5.1.	Зміст, завдання та інформаційне забезпечення аналізу трудових ресурсів	
5.2.	Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами	
5.3.	Аналіз якісного складу і рівня кваліфікації персоналу	
5.4.	Аналіз використання робочого часу	
6.	Аналіз основних засобів підприємства	2
6.1.	Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу ефективності використання основних засобів.	
6.2.	Аналіз складу, структури й технічного стану основних засобів.	
6.3.	Аналіз використання обладнання та виробничих потужностей на підприємстві.	
6.4.		
6.5.	Аналіз показників ефективності використання основних засобів.	
7.	Аналіз матеріальних ресурсів та їх використання	2
7.1.	Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу матеріальних ресурсів	
7.2.	Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.	
7.3.	Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.	
8.	Аналіз витрат на виробництво та собівартість продукції	2
8.1.	Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат	

8.2.	діяльності підприємства.	
8.3.	Аналіз витрат на виробництво продукції.	
8.3.	Аналіз собівартості продукції за статтями калькуляції.	
9.	Аналіз фінансових результатів та фінансового стану діяльності підприємства	2
9.1.	Значення, завдання та джерела даних для аналізу фінансових результатів.	
9.2.	Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства.	
9.3.	Аналіз прибутку підприємства.	
9.4.	Аналіз рентабельності підприємства.	
9.5.	Завдання та джерела даних для аналізу фінансового стану. Аналіз основних показників фінансового стану підприємства.	
	Усього	18

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 2. Метод і методика економічного аналізу

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Поняття методу економічного аналізу господарської діяльності та його характерні риси.
- 1.2. Класифікація методів та прийомів економічного аналізу:
 - Традиційні методи економічного аналізу;
 - Математико-статистичні методи;
 - Логічні (евристичні) методи.
- 1.3. Прийоми деталізації.
- 1.4. Балансові методи економічного аналізу.
- 1.5. Прийоми та види групувань, що використовуються для вирішення аналітичних завдань.
- 1.6. Графічний та табличний метод у дослідженні аналітичних показників.
- 1.7. Методи елімінування у дослідженнях детермінованих факторних систем.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань та практичних ситуацій з питань теми заняття.

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. Сукупність методів та прийомів, що визначають алгоритм розв'язку аналітичної задачі чи їх комплексу, називається:

- а) методика економічного аналізу;
- б) метод економічного аналізу;
- в) методологія економічного аналізу;
- г) принцип аналітичних досліджень.

...

10. Дослідження економічної діяльності для виявлення невикористаних резервів підвищення її ефективності здійснює:

- а) математичний аналіз;
- б) економічна теорія;
- в) економічний аналіз;
- г) бухгалтерський облік.

Завдання 2. Навести характеристику основних груп методів економічного аналізу за наступними ознаками (табл.1):

Таблиця 1. Характерні риси основних груп методів економічного аналізу

Ознака	Економіко-логічні методи дослідження	Економіко-математичні методи	Евристичні методи
1. Сфера використання			
2. Призначення			
3. Вирішувані задачі			
4. Точність (прогнозованість) результатів			
5. Інформаційна база			
6. Складність розрахунків			
7. ...і тд			

Завдання 3. Використовуючи балансовий метод, визначити нестачу прокату чорних металів на машинобудівному заводі (тис. т).(табл. 2).

Таблиця 2. Аналітичні дані для складання балансу прокату чорних металів на машинобудівному заводі (тис. т)

Показники	План	Факт
1. Залишки прокату на початок року (Зпр)	400	435
2. Надійшло прокату за рік (Нп):		
Від постачальників	4460	5354
Від інших організацій	–	43
Власне виробництво	640	760
Інші джерела	-	15
3.Витрати прокату за рік (Вп):		
на основне виробництво	4480	4320
будівництво та капітальний ремонт	170	297
інструментальне виробництво	400	360
інші потреби виробництва	-	12
відпуск на сторону	-	130
4. Залишки прокату на кінець року (Зкр)	450	470

Завдання 4. Визначити індексним методом вплив факторів на обсяг реалізації продукції (табл. 3).

Таблиця 3.Аналітичні дані для розрахунку

Види продукції	Кількість ,т		Ціна, грн/кг		Обсяг реалізації, тис. грн.	
	За планом (g0)	Фактично (g1)	За планом (p0)	Фактично (p1)	За планом (g0 p0)	Фактично (g1 p1)
А	3	4	5	5,5	15	22
В	8	6	4	5	32	30
С	6	7	2	1,5	12	10,5
Д	4	6	1	1	4	6
Разом	х	х	х	х	63	68,5

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: метод, економіко-математичні методи, модель, моделювання, кореляційний аналіз, регресійний аналіз, лінійне програмування, динамічне програмування, теорія ігор, теорія масового обслуговування, прогнозування, факторний аналіз, детермінована комплексна оцінка.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- особливості методу економічного аналізу;
- класифікація методів обробки економічної інформації;
- взаємозв'язок понять "методологія", "методика" і "метод";
- загальний огляд економіко - логічних (статистичних) прийомів економічного аналізу;
- спосіб порівняння, особливості його використання в аналізі господарської діяльності;
- прийоми групування для вивчення взаємозв'язку між факторними та результативними показниками, вивчення тенденцій розвитку та зміни економічних явищ;
- деталізація як основа розробки факторної моделі показника, що аналізується;
- засоби графічного зображення економічних показників; графічний метод у дослідженні аналітичних показників;
- методи аналізу кількісного впливу факторів на зміну результативного показника;
- загальний огляд економіко-математичних методів економічного аналізу;
- послідовність та етапи економіко-математичного моделювання господарських операцій та процесів;
- детерміноване моделювання та аналіз факторних систем господарської діяльності;
- методи утворення факторних систем: подовження, розширення, формального розкладання та скорочення.

Методичні рекомендації до завдання 3

Загальна формула балансової ув'язки має вигляд:

$$Зп + Нп = Вп + Зк,$$

Де Зп – залишок на початок звітної періоду,

П – поступлення за звітний період,

В – вибуття за звітний період, Зк – залишок на кінець звітної періоду.

Методичні рекомендації до завдання 4

Загальний індекс обсягу реалізації:

$$I_{rp} = \sum g_1 p_1 / \sum g_0 p_0 = I_g \cdot I_p.$$

Приріст обсягу реалізації за рахунок зміни кількості випущеної продукції:

$$I_g = \sum g_1 p_0 / \sum g_0 p_0.$$

Приріст обсягу реалізації за рахунок зміни ціни:

$$I_p = \sum g_1 p_1 / \sum g_1 p_0.$$

Індексний метод дає можливість розглядати не лише відносні, а й абсолютні відхилення узагальнюючого показника:

- загальні відхилення обсягу реалізації звітної року порівняно з минулим визначаються розрахунком

$$\sum g_1 p_1 - \sum g_0 p_0;$$

- відхилення виручки від реалізації за рахунок зміни кількості продукції у звітному році порівняно з минулим:

$$\sum g_1 p_0 - \sum g_0 p_0;$$

- відхилення виручки реалізації за рахунок ціни:

$$\sum g_1 p_1 - \sum g_1 p_0.$$

Підставивши у формули відповідні значення одержимо результат по досліджуваному підприємству

Семінарське заняття 2

Тема 3. Організація аналітичної роботи та інформаційне забезпечення економічного аналізу

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Класифікація та характеристика найважливіших видів економічної інформації
- 2.2. Методи перевірки достовірності джерел інформації
- 2.3. Організація економічного аналізу на підприємствах
- 2.4. Фінансова (бухгалтерська) і статистична облікова інформація (звітна та оперативна). Позаоблікова інформація.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань та практичних ситуацій з питань теми заняття.

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. *За місцем утворення економічна інформація поділяється на:*

- а) планову і облікову;
- б) зовнішню і внутрішню;
- в) нормативну і облікову;
- г) нормативну і планову.

...

10. *До функцій аналітичної служби відносяться:*

- а) організація стратегічного та оперативного планування;
- б) формування системи управління та контролю;
- в) інформаційно-аналітичне забезпечення керівництва та інших підрозділів підприємства у інформації;
- г) правильні відповіді а, б, в.

Завдання 2. Згрупуйте наведені джерела інформації за видами (табл. 4)

Таблиця 4. Види джерел інформації

Джерела інформації	Види джерел інформації			
	нормативні	планові	облікові	позаоблікові
Аудиторський висновок				
Форма 3 «Звіт про рух грошових коштів»				
Планова калькуляція собівартості продукції				
Договір застави				
Протокол зборів акціонерів				
Податковий кодекс України				
Рекламні проспекти				
Статистична звітність				

Завдання 3. Відтворіть невідомі (?) показники першого розділу Звіту про фінансові результати (Сукупний дохід) (табл.5).

Зробіть загальні висновки про фінансовий стан підприємства.

Таблиця 5. Фінансові результати діяльності підприємства, (тис.грн.)

Показники	2021 р	2022 р	2023 р	Відхилення 2023 р. від 2021 р.	
				тис. грн.	%
1. Чистий дохід (виручка) від надання послуг	16937	15044	15159		
2. Собівартість наданих послуг	15013	10010	16528		
3. Валовий прибуток (збиток)	?	?	?		
4. Інші операційні доходи	5914	8200	509		
5. Адміністративні витрати	1867	1807	2088		
6. Витрати на збут	81	248	489		
7. Фінансовий результати від операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	?	?	?		
8. Фінансові доходи	-	-	-		
9. Фінансові витрати	4	-	2		
10. Інші доходи	821	213	335		
11. Інші фінансові витрати	176	23	341		
12. Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (+), збиток (-)	?	?	?		
13. Податок на прибуток (використати базову ставку відповідно до чинного законодавства)	?	?	?		
14. Чистий прибуток (+), збиток (-)	?	?	?		

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: інформація, інформаційне забезпечення, показник, аналітична робота, аналітична таблиця, аналітична процедура, перевірка, фінансова звітність, статистична інформація, облікова інформація, позаоблікова інформація .

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- етапи проведення економічного аналізу;
- організація аналітичних робіт на підприємстві;
- класифікація економічної інформації
- система показників та принципи побудови аналітичних таблиць;
- організаційно-інформаційна модель економічного аналізу
- узагальнення і оформлення результатів аналізу;
- основи організації комп'ютерної обробки економічної інформації для економічного аналізу.

Семінарське заняття 3**Тема 4. Аналіз виробництва та реалізації продукції (робіт і послуг)**Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Значення, завдання і джерела аналізу виробництва продукції.
- 3.2. Аналіз обсягів і динаміки виробництва продукції.
- 3.3. Аналіз асортименту та структури випуску продукції.
- 3.4. Аналіз ритмічності (рівномірності) випуску продукції (робіт і послуг).
- 3.5. Методи та показники якості продукції. Оцінка конкурентоспроможності продукції.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань та практичних ситуацій з питань теми заняття.

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. Виробнича програма підприємства – це:

- а) перелік всіх асортиментних позицій продукції підприємства;
- б) система завдань з виробництва і доставки споживачам продукції в розгорнутій номенклатурі і асортименті, відповідної якості і в певні терміни;
- в) максимальний обсяг продукції, що виготовлений основними цехами;
- г) максимально можливий обсяг випуску продукції підприємством протягом встановленого проміжку часу за певних організаційно-технічних умов.

...

10. Виробничу програму можна розраховувати такими методами:

- а) балансовим;
- б) оптимізаційним;
- в) регулятивним;
- г) нормативним

Завдання 2. Дайте оцінку виконанню плану за асортиментом продукції (табл. 6). Використати різні способи розрахунку коефіцієнту асортиментності. Порівняти результати та зробити висновки.

У виконання плану з асортименту зараховується фактичний випуск продукції, але не більше запланованого.

Таблиця 6. Аналіз виконання плану з асортименту

Вид продукції	Випуск продукції, тис.грн.			Зараховується у виконання плану, тис.грн.
	План	фактично	виконання плану, %	
А	70	80		
Б	30	30		
В	40	70		
Г	50	40		
Д	-	60		
Е	110	90		
Є	100	40		
Разом	?	?	?	?

Завдання 3. Проаналізуйте ритмічність випуску продукції за місяць на основі даних (табл.7).

Розрахуйте коефіцієнт ритмічності, коефіцієнт аритмічності та вартість обсягу продукції, виробленої з порушенням ритмічності.

У виконання плану з ритмічності зараховується фактичний випуск продукції, але не більше запланованого.

Таблиця 7. Аналіз ритмічності випуску продукції

Декада місяця	За планом		Фактично		Зараховується у плановий ритм
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
1	250		240		
2	350		420		
3	400		540		
Разом	?	100	?	100	?

Завдання 4. Визначте виконання плану за якістю продукції, розрахуйте коефіцієнт сортності (плановий та фактичний) (табл. 8).

Таблиця 8. Аналіз сортності продукції

Сорт продукції	Ціна, грн.	За планом		За фактом	
		Кількість, шт.	Сума, грн.	Кількість, шт.	Сума, грн.
I	8	7000		7800	
II	6,4	3000		2800	
III	5,6	80		600	
Разом					

Завдання 5. Проаналізувати зміну обсягів та структуру виробництва основних видів продукції (послуг) (табл.9).

Таблиця 9. Динаміка обсягу та структури виробництва основних видів продукції (послуг) на підприємстві за 2022 – 2023 рр.

Назва продукції (послуг)	2022р.		2023р.		Відхилення 2023 р до 2022 р., у %
	обсяг продукції, тис. грн.	питома вага, %	обсяг продукції, тис. грн.	питома вага, %	
1. Природний газ	7682,24		9528,71		
2. Газифікація	306,76		330,57		
3. Транспортування	2282,90		3481,92		
4. Будівельно – монтажні роботи	8,13		88,90		
5. Інша продукція (послуги)	36,14		47,81		
Всього товарна продукція (послуги)					

Завдання 6. Провести нейтралізацію цінового чинника величину виручки від реалізації продукції підприємства. Величина виручки від реалізації продукції підприємства залежить від двох факторів: виробництва послуг в натуральному виразі (шт.) та ціни за 1 товару. Для того, щоб виключити вплив зростання цін на показники обсягу виробництва необхідно перераховувати їх за зіставними цінами (табл.10).

Таблиця 10.Факторний аналіз виручки від реалізації послуг підприємства

Вид	план			факт			Фактичний обсяг за плановими цінами		
	ціна шт	кіль- кість, грн.	виручка тис.грн..	ціна шт	кіль- кість, грн.	виру- чка тис.грн.	ціна шт	кіль- кість, грн.	виру- чка тис.грн.
A	27,25	10000		30	12000				
Б	37,5	5000		39	6000				
В	25,5	20000		28	20000				
Разом	-	-		-	-				

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: обсяг виробництва, обсяг реалізації, товарна продукція, валова продукція, реалізована продукція, асортимент, структура продукції, номенклатура, ритмічність, якість, сортність, конкурентоспроможність продукції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- значення і завдання аналізу виробничої програми підприємства;
- оцінка ступеня виконання плану за показниками виробничої програми;
- аналіз структури виробленої продукції (виконання робіт, наданих послуг);
- розрахунок впливу структурних зрушень на зміну показників виробничої програми;
- аналіз конкурентоспроможності виробленої продукції (поданих послуг).

До завдання 2

У виконання плану з асортименту зараховується фактичний випуск продукції, але не більше запланованого.

Розрахунок показників виконання плану по асортименту можна здійснювати наступними способами:

- способом найменшого числа - вибір меншої із двох сум – фактичне виробництво чи планове. Тобто, береться фактична сума виробництва, але за умови, якщо вона не перевищує планове завдання.
- способом найменшого відсотка, у виконанні плану серед усіх виробів;
- способом знаходження співвідношення кількості виробів з повним виконанням плану і кількості планових позицій;
- шляхом визначення вартості недовиробленої продукції.

До завдання 3

У виконання плану з ритмічності зараховується фактичний випуск продукції, але не більше запланованого.

Ритмічність - рівномірний випуск продукції у відповідності із графіком в обсязі та асортименті, які передбачені планом.

Коефіцієнт ритмічності – відхилення обсягу продукції, яка зарахована у виконання плану (фактичний обсяг, але не більше запланованого) до планового випуску продукції.

Коефіцієнт варіації – відношення середньоквадратичного відхилення від планового завдання за добу (декаду місяць, квартал) до середньодобового (середньодекадного, середньомісячного, середньоквартального) планового випуску продукції:

$$K_{вар} = \frac{\sigma}{\bar{x}},$$

середній обсяг випуску за період: $\bar{x} = \frac{\sum x}{n},$

середньоквадратичне відхилення: $\sigma = \sqrt{\frac{\sum (x_{факт} - \bar{x})^2}{n}}$

$K_{вар}$ – коефіцієнт варіації, x_i – обсяг випущеної продукції за i – тий період; $\bar{x}$ - середній обсяг випуску за період, n - кількість періодів, що підлягають аналізу.

Коефіцієнт аритмічності – сума додатних і від’ємних відхилень у випуску продукції від плану за кожний день (тиждень, декаду). Чим аритмічніше працює підприємство, тим вищий показник аритмічності.

До завдання 4

Оцінка якості продукції здійснюється в залежності від особливості галузі.

Для оцінки якості продукції, особливо її динаміки, застосовується бальний метод оцінки, згідно з яким кожній категорії якості надається певна кількість балів. Наприклад, виробам вищої категорії

якості надається п'ять балів, першої — 4 бали, другої — 1 бал. Далі обчислюється середньозважений бал, де вагою є кількість продукції певного сорту; проводиться оцінка середнього балу за планом і звітом та шляхом їх порівняння розраховується виконання плану якості.

В галузях, де встановлена сортність продукції, визначається питома вага кожного сорту в загальному обсязі продукції, середня сортність, середньозважена ціна.

Середня сортність розраховується за формулою:

$$\bar{C} = \frac{\sum qC}{\sum q}$$

де $\bar{C}$ - середня сортність;

q - обсяг продукції певного виду;

C - сорт певного виду продукції.

Середня ціна обчислюється за формулою:

$$\bar{P} = \frac{\sum qP}{\sum q}$$

де $\bar{P}$ - середня ціна;

P - ціна певного виду продукції.

Плановий коефіцієнт сортності становить:

$$K_C^{пл} = \frac{\sum Kq_{пл}}{\sum q_{пл}}$$

Фактичний коефіцієнт сортності дорівнює:

$$K_C^{факт} = \frac{\sum Kq_1}{\sum q_1}$$

Семінарське заняття 4

Тема 5. Аналіз трудових ресурсів підприємства

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Завдання і джерела аналізу трудових ресурсів підприємства.
- 4.2. Аналіз складу і структури чисельності працівників.
- 4.3. Аналіз руху кадрів, вивчення причин і мотивів плинності робітників підприємства.
- 4.4. Аналіз використання фонду робочого часу.
- 4.5. Аналіз динаміки, структури та ефективності витрат на персонал. Аналіз динаміки продуктивності праці. Фактори, що впливають на зміну рівня продуктивності праці.
- 4.6. Підготовка ринку праці до потреб відновлювальної економіки.
- 4.7. Проблема безробіття в умовах післявоєнного відновлення.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань та практичних ситуацій з питань теми заняття.

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. Обліковий склад працівників підприємства – це:

- а) всі працівники, прийняті на постійну роботу;
- б) всі працівники, прийняті на постійну та сезонну роботу;
- в) всі працівники, прийняті на постійну, сезонну та тимчасову роботу;
- г) всі працівники, прийняті на постійну та сезонну роботу, а також працівники інших підприємств, які тимчасово відряджені до даного підприємства та практиканти навчальних закладів.

...

2. Який з перелічених показників характеризує рух трудових ресурсів?

- а) коефіцієнт обігу;

- б) коефіцієнт загального обороту;
в) величина фонду робочого часу;
г) коефіцієнт звільнення.

Завдання 2. Визначити показники руху персоналу і проаналізувати їх динаміку за два роки (табл. 11).

Таблиця 11. Дані про рух робочої сили на підприємстві

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Зміна (+, -)
1.Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	835	824	
2.Прийнято працівників	126	148	
3.Вибуло працівників, всього	123	118	
з них:	3	8	
- по причині скорочення штатів;			
- за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни.	120	110	
4.Коефіцієнт обороту по прийому			
5.Коефіцієнт обороту по звільненню			
6 Коефіцієнт плинності кадрів			

Завдання 3. Проаналізувати динаміку та структуру робочого часу. Зробити висновки щодо співвідношення відпрацьованого та невідпрацьованого часу, причини зміни тощо (табл. 12).

Таблиця 12. Використання робочого часу

Показники	2019 р.		2020 р.		Зміна (+, -)
	год.	%	год.	%	
Фонд робочого часу, всього	154308	100	146136	100	-8172
Відпрацьовано часу, всього в т. ч.:	133654		125650		-8004
- надурочно	0		0		0
Не відпрацьовано часу, всього в т. ч.	20654		20486		-168
- щорічні відпустки;	9583		8939		-644
- тимчасова непрацездатність;	2736		4101		1365
- навчальні відпустки та інші неявки, передбачені законодавством;	288		240		-48
- неявки з дозволу адміністрації;	296		7206		6910
- відпустки за ініціативою адміністрації;	0		0		0
- неявки у зв'язку з переведенням на скорочений робочий день, тиждень	7751		0		7751
- простої;	0		0		0
- прогули;	0		0		0
- масові невиходи;	0		0		0
- інші причини.	0		0		0

Завдання 4. Визначити суму економії чи перевитрат фонду оплати праці у зв'язку зі зміною співвідношень між темпами росту продуктивності праці та його оплати (табл. 13).

Таблиця 13. Динаміка темпів росту продуктивності праці і заробітної плати по підприємству за 2018-2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Темп	Темп
-----------	---------	---------	---------	------	------

				росту,% 2019 до 2018	росту,% 2020 до 2019
1. Обсяг реалізації продукції, тис. грн.	1589,2	4150,2	5777,4		
2. Обсяг виробництва продукції, тис. грн.	270	2473	4112,6		
3. Фонд оплати праці, тис. грн.	409,4	943,6	1460,1		
4. Середньооблікова чисельність, осіб.	34	56	74		
5. Середній виробіток на одного працівника, тис. грн.					
6. Середньорічна заробітна плата одного працівника, грн.					

Завдання 5. Проаналізувати виконання плану продуктивності праці по ПАТ «Шанс» й виявити вплив на випуск продукції зміни середньооблікової кількості робітників і продуктивності праці (табл. 14).

Таблиця 14. Дані для розрахунку

Показник	План	Фактично	Відхилення	
Випуск продукції, тис. грн.	12596	13005	Абсолютне(+)	%
Середньооблікова кількість робітників, чол.	89	93		
Продуктивність праці	?	?		

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кадри, чисельність працівників, фонд робочого часу, плинність кадрів, продуктивність праці, робочий час, простій, звільнення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- завдання і джерела аналізу кадрового потенціалу підприємства;
- аналіз забезпеченості підприємства кадрами;
- аналіз складу і структури чисельності працівників;
- аналіз руху кадрів, вивчення причин і мотивів плинності робітників підприємства;
- аналіз використання фонду робочого часу;
- визначення економічного збитку, що завдається підприємству у зв'язку з втратами робочого часу;
- аналіз продуктивності праці;
- аналіз динаміки продуктивності праці;
- фактори, що впливають на зміну рівня продуктивності праці;
- вивчення впливу трудових факторів на зміну виробничої програми підприємства.
- підготовка ринку праці до потреб відновлювальної економіки.

$$\text{Середній виробіток на одного працівника} = \frac{\text{Обсяг реалізації продукції}}{\text{Середньооблікова чисельність}}$$

$$\text{Середньорічна заробітна плата одного працівника} = \frac{\text{Фонд оплати праці}}{\text{Середньооблікова чисельність}}$$

Коефіцієнт обороту з прийому розраховується як відношення кількості прийнятих працівників до середньооблікової чисельності

$$K_{np} = \frac{K - \text{ть прийнятого на роботу персоналу}}{\text{Середньооблікова чисельність персоналу}}$$

Коефіцієнт обороту з звільнення визначається як відношення чисельності звільнених працівників до середньооблікової чисельності працівників

$$K_{np} = \frac{K - \text{ть робітників, які звільнилися}}{\text{Середньооблікова чисельність персоналу}}$$

Загальний коефіцієнт обороту визначається як відношення кількості прийнятих та звільнених працівників до середньооблікової чисельності працівників.

Коефіцієнт плинності кадрів визначається шляхом ділення чисельності працівників, звільнених за власним бажанням, за порушення трудової дисципліни, у випадку невідповідності кваліфікації, а також самовільне залишення роботи без поважних причин, до середньооблікової чисельності.

$$K_{np} = \frac{K - \text{ть робітників, які звільнилися за власним бажанням}}{\text{Середньооблікова чисельність персоналу}}$$

Коефіцієнт постійності складу персоналу (K_{nc}):

$$K_{nc} = \frac{K - \text{ть робітників, які пропрацювали цілий рік}}{\text{Середньооблікова чисельність персоналу}};$$

Під час дослідження вивчаються основні причини звільнення за власним бажанням (низькі заробітки, тяжкі умови праці, відсутність перспектив професійного зростання, незадовільний психологічний клімат, недосконале та невміле керівництво тощо).

$$\text{Продуктивність праці} = \frac{\text{Випуск продукції}}{\text{Середньооблікова кількість робітників}}$$

Щоб розрахувати вплив на випуск продукції середньооблікової кількості працівників, необхідно:

- відхилення щодо кількості працівників X продуктивність праці за планом

Щоб розрахувати вплив на випуск продукції продуктивності праці, необхідно:

- відхилення щодо продуктивності праці X на фактичну кількість працівників

Позитивним явищем є ріст випуску продукції за рахунок інтенсивних факторів.

Семінарське заняття 5

Тема 6. Аналіз основних засобів підприємства

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Завдання і джерела аналізу основних засобів.
- 5.2. Аналіз складу і структури основних засобів.
- 5.3. Аналіз руху і технічного стану основних засобів. Аналітичний розрахунок впливу фондоозброєності праці на кінцеві результати роботи підприємства
- 5.4. Аналіз ефективності використання основних засобів. Основні фактори, що впливають на зміну фондовіддачі й рентабельності основних засобів.
- 5.5. Аналіз ефективності використання виробничого устаткування.
- 5.6. Аналіз впливу основних засобів і ефективності їх використання на обсяг продукції (послуг).

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань та практичних ситуацій з питань теми заняття.

Завдання 1. Дайте правильну відповідь на тестові питання.

1. Який показник характеризує ефективність використання основних засобів?

- а) коефіцієнт придатності;
- б) коефіцієнт вибуття;
- в) коефіцієнт фондовіддачі;
- г) коефіцієнт зносу.

...

10. Поступова втрата основними засобами своїх споживчих властивостей, що призводить до зменшення їхньої реальної вартості, - це:

- а) амортизація;
- б) фізичне спрацювання;
- в) моральне спрацювання;
- г) старіння.

Завдання 2. Проаналізуйте найбільш загальні показники використання виробничих основних засобів (табл. 15). Зробіть розрахунок впливу основних факторів на зміну обсягу виробництва.

Таблиця 15. Вихідні дані для розв'язання завдання

Показники	Звітний рік	Минулий рік	Відхилення
1. Товарна продукція, тис. грн.	60420	56780	
2. Випуск продукції, тис. т	1400	1135	
3. Середньорічна вартість промислово-виробничих основних засобів, тис. грн	9200	7456	
4. Фондовіддача (п. 1 : п. 3), грн./грн.			
5. Випуск продукції на 1 тис. грн. основних засобів (п. 2 : п. 3), т			
6. Фондомісткість 1 т цементу (п. 3 : п. 2), грн.			

Завдання 3. Проаналізувати зміни у величині та структурі основних засобів на кінець року порівняно з початком (за останній рік), визначити показники руху основних засобів (в цілому та по групах) (табл. 16).

Таблиця 16. Аналіз руху основних засобів

Група основних засобів	Наявність на початок року		Надійшло за рік		Вибуло за рік		Наявність на кінець року	
	тис. грн.	структура, %	тис. грн.	структура, %	тис. грн.	структура, %	тис. грн.	структура, %
Промислово-виробничі основні засоби	79199,0		2308,0		302,0			
Невиробничі основні засоби	2156,5		200,1		76,0			
Всього основних засобів								

Завдання 4. Здійснити розрахунок та аналіз показників руху та технічного стану основних засобів за даними табл. 17.

Таблиця 17. Динаміка показників руху та технічного стану основних засобів

Показники	2022р.	2023 р.	Темпи росту, %
1. Вартість основних засобів на початок року, тис. грн.	13624,63	14268,50	
2. Вартість основних засобів на кінець року, тис. грн.	16344,28	17567,45	
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн			
4. Сума виведених основних фондів протягом року, тис. грн.	2,32	3,23	
5. Сума введених основних фондів протягом року, тис. грн.	2395,93	3048,93	
6. Сума зносу основних фондів, тис. грн	3291,03	4154,43	
7. Коефіцієнт зносу основних засобів			

8. Коефіцієнт придатності основних засобів			
9. Коефіцієнт оновлення основних засобів			
10. Коефіцієнт вибуття основних засобів			
11. Коефіцієнт приросту основних засобів			

Завдання 5. Проаналізувати зміни у структурі основних засобів. Визначити величину та частку активної частини промислово-виробничих основних фондів (табл.18).

Таблиця 18. Вартість основних засобів (за залишковою вартістю)

Найменування основних засобів	2022 р.		2023 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Виробничого призначення:	684039		764569	
будівлі та споруди	515677		486657	
машини та обладнання	158464		262114	
транспортні засоби	5171		10359	
інші	4727		5439	
2. Невиробничого призначення:	23606		21910	
будівлі та споруди	20992		19649	
машини та обладнання	1102		683	
транспортні засоби	6		4	
інші	1506		1574	
Усього	707645		786479	

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: обсяг виробництва, основні засоби, активна частина, пасивна частина, фондівіддача, фондомісткість продукції, рентабельність, фондоозброєність праці, виробниче устаткування, знос.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- аналіз забезпеченості підприємства основними засобами;
- аналітичні показники, що використовуються для аналізу руху основних фондів та їх технічного стану;
- аналітичні показники, що застосовуються для вивчення ефективності використання основних фондів;
- аналітичні показники, що застосовуються для вивчення ефективності використання виробничого устаткування;
- вплив змін структури основних фондів, їх технічного стану, ефективності використання на обсяг продукції (послуг) та інші економічні показники діяльності підприємства.

Стан основних виробничих засобів характеризують через такі коефіцієнти: зносу основних засобів; придатності; оновлення; вибуття (приросту) основних засобів.

Коефіцієнт зносу характеризує частку вартості основних засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах. Коефіцієнт зносу визначається відношенням суми зносу основних засобів до балансової вартості основних засобів.

$$K_z = Z_o / \Phi_k$$

де K_z - коефіцієнт зносу основних засобів;

Z_o - сума зносу основних засобів;

Фк - балансова вартість основних засобів.

Показник зносу основних засобів може визначатись також у відсотках на початок і на кінець звітного періоду і дає змогу оцінити стан основних засобів.

Коефіцієнт придатності основних засобів розраховується за формулами:

$$K_{п} = 1 - K_{з} \text{ або } K_{п} = 100\% - K_{з}$$

де $K_{п}$ - коефіцієнт придатності основних засобів;

$K_{з}$ - коефіцієнт зносу основних засобів.

Коефіцієнт придатності показує, яка частина основних засобів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності.

Коефіцієнти оновлення та вибуття розраховуються за формулами:

$$K_{о} = \Phi_{у} / \Phi_{к};$$

$$K_{в} = \Phi_{в} / \Phi_{к},$$

де $K_{о}$ - коефіцієнт оновлення основних засобів;

$\Phi_{у}$ - вартість введених основних засобів за звітний період;

$K_{в}$ - коефіцієнт вибуття основних засобів;

$\Phi_{в}$ - вартість виведених основних засобів за звітний період.

Коефіцієнт оновлення основних засобів характеризує інтенсивність введення в дію нових основних засобів. Він показує частку введених основних засобів за визначений період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду.

Коефіцієнт вибуття показує інтенсивність вибуття основних засобів, тобто ступінь вибуття тих основних засобів, які або морально застаріли, або зношені й непридатні для дальшого використання. Позитивною в діяльності підприємства є ситуація, коли вартість введених у дію основних засобів перевищує вартість вибутих основних засобів. Для цього розраховується коефіцієнт приросту основних засобів.

$$K_{р} = (\Phi_{у} - \Phi_{в}) / \Phi_{к},$$

До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів, належать: фондovіддача, рентабельність основних засобів, сума прибутку на одну гривню основних засобів.

Найбільш загальним показником, який характеризує ефективність використання основних засобів, є *фондовіддача*.

$$\Phi_{в} = Q / OЗ$$

де $\Phi_{в}$ - фондovіддача основних засобів;

Q - вартість виробленої продукції за звітний період (обсяг);

$OЗ$ - середньорічна вартість основних виробничих засобів.

Величина, обернена фондovіддачі, являє собою *фондомісткість продукції*.

$$\Phi_{м} = \frac{OЗ}{Q}$$

Відносним показником ефективності використання основних засобів є *рентабельність*. Цей показник визначається за формулою:

$$P_{ф} = (Пз / \Phi_{к}) * 100\%,$$

де $P_{ф}$ - рентабельність основних засобів;

$Пз$ - загальний прибуток за звітний період;

$\Phi_{к}$ - балансова вартість основних засобів на кінець звітного періоду.

Абсолютним показником ефективності використання основних засобів є *сума прибутку на одну гривню основних засобів*.

Семінарське заняття 6

Тема 7. Аналіз матеріальних ресурсів та їх використання

Питання для усного опитування та дискусії

6.1. Завдання і джерела аналізу матеріальних ресурсів.

6.2. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.

6.3. Аналіз використання матеріальних ресурсів і розрахунок впливу факторів на обсяг випуску продукції.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами вищої освіти розрахункових завдань з питань теми заняття.

Завдання 1. Виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань у Гугл-формі.

Завдання 2. Визначити вплив факторів „норма” та „ціна” на зміну матеріальних витрат на виготовлення продукції „А” (табл. 19).

Таблиця 19. Аналіз впливу факторів на зміну матеріальних ресурсів в одиниці продукції «А»

Основні матеріали і сировина	За планом			Фактично			Відхилення сум
	Норма витрат, кг	Ціна за 1 кг, грн.	Сума, грн.	Норма витрат, кг	Ціна за 1 кг, грн.	Сума, грн.	
1. Клінкер	620	16,5		625	16,2		
2. Шлак	351	19		363	12		
3. Гіпс	60	12,2		40	12,5		
Разом	-	-		-	-		

Завдання 3. Визначити показники ефективності використання матеріальних ресурсів за два роки. Зробити висновки. Визначити вплив зміни величини матеріальних ресурсів та матеріаловіддачі на обсяг товарної продукції (табл. 20).

Таблиця 20. Вихідні дані для розрахунку

Показник	2022 р.	2023 р.	Зміна (+, -)
1.Обсяг товарної продукції, тис. грн.	3368,2	2637,4	
2.Матеріальні витрати, тис. грн.	1899,9	1308,7	
3.Матеріаловіддача, грн.			
4.Матеріаломісткість, грн.			

Завдання 4. Визначити показники ефективності використання матеріальних ресурсів(табл. 21) .

Таблиця 21. Аналіз використання матеріальних ресурсів

№ з/п	Показники	2022 р.	2023 р.	Відхилення	
				+ / –	%
1.	Обсяг товарної продукції, грн.	94678	96550		
2.	Матеріальні витрати, грн.	42700	42245		
3.	Матеріаловіддача, грн. (1 / 2)				
4.	Матеріаломісткість, грн. (2 / 1)				
5.	Коефіцієнт співвідношення темпів росту обсягу виробництва і матеріальних витрат	-	-	-	

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: обсяг виробництва, матеріальні ресурси, матеріаловіддача, матеріаломісткість, запаси, матеріальні запаси, управління запасами.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- значення забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами;
- показники використання матеріальних ресурсів;
- можливості зменшення виробничих запасів і потреби в матеріальних ресурсах;
- аналітичний розрахунок впливу матеріальних затрат і матеріаловіддачі на зміну обсягу виробництва продукції.

Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів застосовується система показників - узагальнюючих і часткових.

До узагальнюючих показників відносяться: матеріалоємність, матеріаловіддача, питома вага матеріальних ресурсів у собівартості продукції, співвідношення темпів росту обсягу продукції і матеріальних витрат, оборотність матеріальних запасів.

Матеріалоємність продукції визначається як відношення використаних у виробництві матеріальних ресурсів до обсягу виготовленої продукції:

$$ME = \frac{M}{Q},$$

де ME - матеріалоємність;

M - матеріальні витрати;

Q - обсяг виготовленої продукції.

Матеріаловіддача - величина зворотна матеріалоємності - визначається як відношення обсягу продукції до матеріальних витрат

$$MB = \frac{Q}{M},$$

де MB - матеріаловіддача.

Якщо матеріалоємність показує, скільки матеріальних ресурсів у грошовому вимірі припадає на 1 грн виготовленої продукції, то матеріаловіддача характеризує, скільки продукції виготовлено на 1 грн матеріальних ресурсів.

Питома вага матеріальних ресурсів в собівартості продукції визначається за формулою:

$$d_M = \frac{M}{C_p},$$

де d_M - питома вага матеріальних витрат у повній собівартості продукції;

M - матеріальні витрати;

C_p - повна собівартість виготовленої продукції.

Співвідношення темпів росту обсягу продукції і матеріальних витрат визначається як співвідношення індексів зазначених показників:

$$K = I_Q : I_M,$$

де K - коефіцієнт співвідношення показників;

I_Q - індекс обсягу продукції;

I_M - індекс матеріальних витрат.

Оборотність матеріальних запасів (кількість оборотів) визначається як відношення повної собівартості реалізованої продукції до середніх залишків матеріальних запасів:

$$K_o = \frac{C_p}{\bar{Z}},$$

де K_o - оборотність (кількість оборотів) матеріальних запасів;

C_p - повна собівартість реалізованої продукції;

$\bar{Z}$ - середні залишки матеріальних запасів.

Тривалість одного обороту визначається за формулою:

$$O = \frac{D}{K_o} = \frac{D \cdot \bar{Z}}{C_p},$$

де O - тривалість одного обороту, в днях;

D - кількість днів в періоді.

До часткових показників використання матеріальних ресурсів в першу чергу відноситься *питома матеріалоємність*, яка визначається на кожний вид продукції і кожний вид матеріалів:

$$m = \frac{M}{q},$$

де m - питома матеріалоємність;

M - витрати певного виду матеріалів на виробництво певного виду продукції;

q - обсяг виробництва певного виду продукції.

В аналізі використовується також конструктивна матеріалоемність як відношення чистої маси виробу до одиниці технічного параметру.

Перевитрати (+), економія (-) матеріалів за рахунок зміни матеріаломісткості = Випуск продукції (фактичний) x Матеріаломісткість (відхилення)

Зміна випуску продукції у результаті зміни її матеріаломісткості = Матеріальні витрати (факт.) x Матеріаловіддачу (відхилення)

Коефіцієнт співвідношення темпів росту обсягів виробництва валової чи товарної продукції до темпів росту матеріальних витрат характеризує у відносному вираженні динаміку матеріаловіддачі й одночасно розкриває фактори їхнього росту.

Семінарське заняття 7

Тема 8. Аналіз витрат на виробництво та собівартість продукції

Питання для усного опитування та дискусії

7.1. Мета, завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат

7.2. Аналіз витрат на виробництво продукції.

7.3. Аналіз собівартості продукції за статтями калькуляції.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань з питань теми заняття.

Завдання 1. Виконання здобувачами вищої освіти тестових та розрахункових завдань з питань теми заняття.

1. Під елементами витрат мають на увазі:

а) сукупність економічно однорідних витрат;

б) витрати на окремі вироби;

в) витрати на основне і допоміжне виробництво;

г) витрати за центрами відповідальності.

...

10. До витрат на збут не відносять:

а) витрати на пакування матеріалів;

б) витрати на ремонт тари;

в) оплата праці продавцям;

г) утримання із заробітної плати керівника підприємства.

Завдання 2. Провести аналіз операційних витрат на виробництво продукції за економічними елементами витрат, зробити висновки та пропозиції (табл.22).

Таблиця 22. Аналіз операційних витрат на виробництво продукції за 2022 – 2023 рр.

Елементи витрат на виробництво	2022р.		2023р.		зміна	
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. ваги, %
Матеріальні витрати	661022		698201			
Витрати на оплату праці	73067		84285			
Відрахування на соціальні заходи	12332		14518			
Амортизація	40698		38720			
Інші витрати	233820		235075			
Разом	?	100	?	100		-

Завдання 3. Проаналізуйте собівартість виробу А за статтями калькуляції. Визначте відхилення фактичних витрат від запланованих та минулорічних. Обґрунтуйте можливі причини зміни кожної статті калькуляції (табл. 23).

Таблиця 23. Дані для розрахунку

Статті витрат	Минулий період, тис. грн	Звітний період, тис. грн.		Відхилення			
				від минулого періоду		від плану	
		за планом	фактично	абсолютне	відносне, %	абсолютне	відносне, %
1. Сировина і матеріали	3 035	3 000	3 270				
2. Повернені відходи (вираховуються)	15	15	26				
3. Куповані напівфабрикати	525	575	509,6				
4. Паливо, енергія	500	500	936				
5. Заробітна плата робітників	1 900	1 850	1 960				
6. Відрахування на соціальні заходи	722	703	745				
7. Витрати на підготовку і освоєння виробництва	380	380	572				
8. Витрати на утримання і використання устаткування	1 850	2 400	2 080				
9. Загальновиробничі витрати	735	780	816				
10. Втрати від браку	25	-	20				
11. Виробнича собівартість	?	?	?				

Завдання 4. Проаналізуйте структуру витрат звичайної діяльності. Обґрунтуйте можливі причини зміни питомої ваги кожної складової витрат (табл.24)

Таблиця 24. Структура витрат звичайної діяльності підприємства.

Показник	За попередній період		Звітний період		Відхилення		
	сума, тис. грн.	структура витрат, %	сума, тис. грн.	структура витрат, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %	структури витрат, %
1. Витрати операційної діяльності:							
- собівартість реалізованої продукції	1205		1670				
- адміністративні	450		580				

витрати							
- витрати на збут	360		420				
- інші операційні витрати	280		170				
2. Фінансові витрати	120,6		105,2				
3. Втрати від участі в капіталі	12,3		15,7				
4. Інші витрати	4,5		3,8				
Разом витрат звичайної діяльності	?	?	?	?			

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: витрати, собівартість, адміністративні витрати, витрати на збут, витрати за економічними елементами, витрати на 1 грн продукції.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- сутність понять «витрати», класифікація поточних витрат.
- поняття та показники собівартості продукції, порядок їх обчислення.
- кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання.
- управління поточними витратами підприємства.
- резерви зниження собівартості продукції та оптимізації поточних витрат підприємства.
- методи планування та аналізу поточних витрат підприємства

Семінарське заняття 8-9

Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану діяльності підприємства

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Основні напрямки аналізу собівартості продукції (послуг).
- 9.2. Значення і джерела аналізу доходів підприємства. Основні напрямки аналізу доходів.
- 9.3. Аналітичні показники, що використовуються під час аналізу прибутку. Аналіз рівня рентабельності.
- 9.4. Структурно-логічна модель аналізу фінансового стану.
- 9.5. Ключові технології цифровізації для стимулювання економічного зростання.

Аудиторна письмова робота

Виконання здобувачами вищої освіти тестових завдань з питань теми заняття

Завдання 1. Виконання здобувачами вищої освіти тестових та розрахункових завдань з питань теми заняття.

1. Показник обчислюється як різниця між чистим доходом від реалізації і собівартістю реалізованої продукції?

- а) чистий прибуток;
- б) операційний прибуток;
- в) прибуток від звичайної діяльності;
- г) валовий прибуток.

...

10. Рентабельність – це:

- а) одержаний підприємством прибуток;
- б) абсолютний показник ефективності роботи підприємства;
- в) відносний рівень прибутковості, що характеризує відношення ефекту (прибутку) до наявних або використаних ресурсів.

Завдання 2. За інформацією форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» базового і звітного років необхідно проаналізувати склад, структуру та динаміку доходів підприємства (табл.25).

Таблиця 25. Аналіз складу, структури та динаміки доходів підприємства

Вид доходів	Рядок форми №2	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення (+,-)	
		сума, тис. грн	частка, %	сума, тис. грн	частка, %	Абсолют.	Віднос.
А	Б	1	2	3	4	5=3-1	6=5÷1×100
Чистий дохід від основної операційної діяльності (реалізації продукції, товарів, робіт, послуг)	2000	28429		38523			
Дохід від іншої операційної діяльності (інші операційні доходи)	2120	4182		3963			
Дохід від фінансової діяльності (дохід від участі в капіталі, інші фінансові доходи)	2200+ +2220	14		61			
Дохід від інвестиційної діяльності (інші доходи)	2240	147		76			
Дохід з податку на прибуток	2300	-	-	-	-	-	-
Усього доходів		32772	100	42623	100		

Завдання 3. На підставі даних фінансової звітності: (форма №2) (додаток А) проаналізувати динаміку обсягів валового та чистого прибутку підприємства за звітний період. Оцінити зміни, які відбулися та їх плив та зробити відповідні висновки (табл. 26).

Таблиця 26. Аналіз структури та динаміки фінансових результатів досліджуваного підприємства

№ з/п	Найменування показника	Базовий рік		Звітний рік		Зміни (+,-)
		сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	Абсолютне зростання тис. грн.
1	2	3	4	5	6	7
1.	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		X		X	
2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		X		X	
3.	Валовий прибуток (збиток)		X		X	

	ряд. 1-ряд. 2					
4.	Інші доходи операційної діяльності		X		X	
5.	Інші витрати операційної діяльності		X		X	
6.	Фінансовий результат від Операційної діяльності (ряд. 3+ ряд. 4 – ряд. 5)					
7.	Доходи фінансової діяльності		X		X	
8.	Дохід від участі в капіталі		X		X	
9.	Інші фінансові доходи		X		X	
10.	Витрати фінансової діяльності		X		X	
11.	Фінансові витрати		X		X	
12.	Втрати від участі в капіталі		X		X	
13.	Фінансовий результат від фінансової діяльності (ряд. 7–ряд. 8)					
14.	Інші доходи		X		X	
15.	Інші витрати		X		X	
16.	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування					
17.	Чистий прибуток (збиток)		X		X	

Завдання 4. Використовуючи фінансову звітність виробничого підприємства визначити показники ефективності виробництва за два роки (таблиця 27-28). Зробити висновки.
Таблиця 27. Аналіз показників ефективності виробництва

Показники	2019 р.	2020 р.	Темп росту, %
Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.			
Чистий прибуток, тис.грн.			
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.			
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.			
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.			
Вартість капіталу підприємства, тис. грн.			
Рентабельність продукції, %			
Рентабельність виробництва, %			
Рентабельність капіталу, %			

Таблиця 28. Порівняльний аналіз показників ефективності господарської діяльності

Показники	2019 р.	2020 р.	Темп росту, %
1. Товарна продукція, тис.грн.			

2. Дохід від реалізації продукції, тис.грн.			
3. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.			
4. Прибуток від реалізації, тис.грн.			
5. Витрати на 1грн. реалізованої продукції, грн.			
6. Чисельність працівників, осіб			
7. Продуктивність праці, грн.			
8. Величина спожитих матеріальних ресурсів, тис.грн.			
9.Матеріаломісткість, грн.			
10. Матеріаловіддача, грн.			
11. Середня вартість основних виробничих засобів, тис. грн.			
12. Фондовіддача, грн.			
13. Рентабельність основних виробничих засобів, %			
14. Коефіцієнт товарності			

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: обсяг виробництва, витрати, собівартість, фінансові результати, доходи, прибуток, збиток, фінансовий стан, платоспроможність, ліквідність, ділова активність, економічний потенціал.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких питаннях:

- аналіз складу і структури собівартості продукції (послуг) за економічними елементами операційних витрат;
- факторний аналіз окремих економічних елементів витрат;
- основні фактори, що впливають на зміну доходів;
- аналітичний розрахунок впливу окремих факторів на зміну величини прибутку;
- алгоритм аналізу фінансового стану підприємства.

*Рентабельність продукції = Прибуток від реалізації продукції, тис. грн./ Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.*100%*

*Рентабельність виробництва = Прибуток від реалізації продукції, тис. грн./ (Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.+ Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.)*100%*

*Рентабельність капіталу = Чистий прибуток, тис.грн./ Вартість капіталу підприємства, тис. грн.*100%.*

Витрати на 1 грн. реалізованої продукції = Повна собівартість реалізованої продукції/Товарна продукція

Продуктивність праці = Товарна продукція/Чисельність працівників

Матеріаломісткість= Величина спожитих матеріальних ресурсів/Товарна продукція

Матеріаловіддача = Товарна продукція/Величина спожитих матеріальних ресурсів

Фондовіддача= Товарна продукція/ Середня вартість основних виробничих фондів

$$\text{Рентабельність основних виробничих засобів} = \frac{\text{Дохід від реалізації продукції}}{\text{Середня вартість основних виробничих фондів}} \cdot 100\%$$

$$\text{Коефіцієнт товарності} = \frac{\text{Товарна продукція}}{\text{валовий прибуток}}$$

1.4.2. Завдання для виконання самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є однією з форм оволодіння матеріалом із освітньої компоненти «Економічний аналіз». Виконання самостійної роботи дозволяє здобувачам вищої освіти розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички у проведенні аналізу діяльності підприємств.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Економічний аналіз» складається з двох окремих завдань: письмових робіт по дев'яти темах та індивідуального завдання. Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Здобувачі вищої освіти виконують письмову роботу та індивідуальне завдання самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру.

Форма контролю – перевірка письмових робіт та заслуховування доповіді за темою реферативної роботи. Питання письмової роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

1.4.1. Тематики та завдання для виконання самостійної роботи

Тема 1. Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління підприємством

Питання для самостійної роботи

1. Основні етапи розвитку економічного аналізу.
2. Становлення і розвиток економічного аналізу в Україні.
3. Характеристика сучасного стану аналітичної роботи на підприємствах країни.
4. Проблемні питання економічного аналізу.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. На основі опрацювання рекомендованої літератури з теми дати характеристику базових визначень змісту економічного аналізу та його предмету (за зразком), висловити свою точку зору з цього питання (табл. 29).

Таблиця 29. Порівняльна характеристика підходів до визначення змісту та предмету економічного аналізу

Визначення змісту та предмету економічного аналізу	Автор	Повнота визначення змісту, характерні відмінності від інших визначень
1. Економічний аналіз - комплексне вивчення роботи підприємств, їх структурних підрозділів з метою об'єктивної оцінки її результатів та виявлення можливостей подальшого підвищення ефективності господарювання Предметом економічного аналізу є діяльність конкретних підприємств та її ефективність, що відображається в системі плану, обліку та звітності й інших джерелах інформації	Барнгольц С.Б.	Акцент робиться на необхідності забезпечення ефективності господарювання
2.	Баканов М.І., Шеремет А.Д.	

3.	Мних Е.В.	
4.	Савицька Г.В.	
5.	Чумаченко М.Г.	
6.	Мец В.О.	
7.	Чебан Т. М.	
8.	...	

Питання для самоконтролю

- 1.Розкрийте основний зміст економічного аналізу як науки, методу пізнання, функції управління.
- 2.Охарактеризуйте предмет економічного аналізу, назвіть його відмінність від суміжних економічних дисциплін.
- 3.Назвіть об'єкти і суб'єкти економічного аналізу.
- 4.Охарактеризуйте найважливіші принципи аналізу.
- 5.Дайте характеристику основним категоріям економічного аналізу: показник, ресурси, фактор, резерв.
6. Назвіть види та напрями економічного аналізу.

Тема 2. Метод і методика економічного аналізу

Питання для самостійної роботи

1. Поняття методу аналізу господарської діяльності.
2. Методика і методологія економічного аналізу.
3. Види методів і технічних прийомів.
4. Порівняння – основний прийом аналізу.
5. Методи факторного аналізу. Прийом елімінування.
6. Особливості застосування економіко-математичних прийомів в аналізі господарської діяльності.
7. Особливості застосування графічних прийомів в аналізі господарської діяльності.
8. Особливості застосування балансових прийомів в аналізі господарської діяльності.
9. Інструменти автоматизації та цифровізації для спрощення аналізу бізнес-процесів.
10. Системи бізнес-аналітики в аналізі та підвищенні ефективності бізнес-процесів.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. Дати характеристику найпоширеніших евристичних методів аналітичного дослідження за наступними ознаками: сфера використання методу, призначення, вирішувані задачі на етапах аналітичного дослідження. Рішення представити у вигляді табл.30

Таблиця 30. Характеристика евристичних методів, що використовуються в економічному аналізі

Евристичні методи	Сфера використання	Призначення	Вирішувані задачі
1	2	3	4
Колективні евристичні методи			
1. Метод експертних оцінок			
2. Метод Дельфи			
3. Метод “мозкового штурму”			
4. Метод колективного блокноту			
5. Ділові ігри і ситуації			

6. Кібернетичні наради			
Індивідуальні евристичні методи			
1. Морфологічний метод			
2. Метод контрольних запитань			
3. Метод інверсії			
4. Метод ідеалізації			
5. Метод асоціацій та аналогій			
6. Метод інтерв'ю			

Завдання 2. Дати характеристику окремим економіко-математичним методам аналітичного дослідження за наступними ознаками: сфера використання методу, призначення, вирішувані задачі на етапах аналітичного дослідження. Рішення представити у вигляді табл.31.
Таблиця 31. Характеристика економіко-математичних методів, що використовуються в економічному аналізі

Метод	Сфера використання	Призначення	Вирішувані задачі
1. Кореляційно-регресійний аналіз			
2. Методи прогнозування			
3. Кластерний аналіз			
4. Дискримінантний аналіз			
5. Мережеві методи планування та управління			
6. Моделі управління запасами			
7. Метод Монте-Карло			
8. Методи оптимізації			

Завдання 3. Способом ланцюгових підстановок визначити вплив факторів на показник рентабельності виробництва. Вихідні дані наведені у таблиці 32, де А – кількість літер в імені студента, Б – порядковий номер у журналі. Для розрахунків скористатись факторною моделлю залежності рентабельності виробництва від матеріаломісткості, зарплатомісткості, амортизаціємісткості продукції та фондомісткості і коефіцієнта оборотності оборотних коштів.
Таблиця 32. Аналіз впливу факторів на рентабельність виробництва

Показник	План	Факт
1. Рентабельність виробництва, %	?	?
2. Обсяг виробленої продукції, тис. грн.	$12000 \cdot A$	$17550 \cdot A$
3. Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн.	$91300 + 5 \cdot B$	$105600 + 5 \cdot B$
4. Середньорічна вартість оборотних засобів, тис.грн.	26400	21300
5. Величина спожитих матеріальних ресурсів, тис.грн.	$18000 + 7 \cdot A$	$16500 + 7 \cdot A$
6. Амортизація, тис.грн.	2100	2300
7. Витрати на оплату праці, тис.грн.	$17500 + 2 \cdot B$	$19100 + 2 \cdot B$
8. Матеріаломісткість, грн.	?	?
9. Зарплатомісткість, грн.	?	?
10. Амортизаціємісткість, грн.	?	?

11. Фондомісткість, грн.	?	?
12. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	?	?

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення терміну «метод економічного аналізу», назвіть його характерні особливості.
2. Інтерпретуйте поняття загальної та часткової методики економічного аналізу діяльності підприємства.
3. Поясніть суть і сферу використання основних груп методів і моделей в аналітичних дослідженнях.
4. Визначте суть евристичних методів та сферу їх використання в економічному аналізі діяльності підприємства.
5. Поясніть суть, значення і сферу використання прийому статистичних групувань в аналізі діяльності підприємств міського господарства.
6. Розкрийте підходи до класифікації економіко-математичних методів.
7. Назвіть основні типи моделей. Охарактеризуйте основні способи перетворення моделей.
8. Опишіть умови застосування кореляційного аналізу.
9. Розкрийте суть та значення лінійного і математичного програмування, мета та сфера його застосування.
10. Розкрийте суть, завдання і методику проведення рейтингового (комплексного) аналізу узагальнюючих показників діяльності підприємства.
11. Як цифровізація може сприяти кращій адаптації бізнес-процесів до швидких змін у ринковому середовищі?

Тема 3. Організація аналітичної роботи та інформаційне забезпечення економічного аналізу

Питання для самостійної роботи

1. Аналітична служба підприємства та її основні цілі та завдання.
2. Поняття інформації та її значення.
3. Державне регулювання інформаційної діяльності.
4. Функції і принципи інформаційної діяльності.
5. Класифікація інформації.
6. Фінансова звітність як основне джерело інформації для аналізу господарської діяльності.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. Дати характеристику основних форм статистичної та фінансової звітності, що відображають діяльність підприємства (за зразком). Рішення представити у вигляді табл.33.
Таблиця 33. Характеристика фінансової та статистичної звітності підприємства

Найменування форми	Індекс форми	Періодичність	Основна інформація (для яких підприємств складається, перелік розділів, основні аналітичні показники тощо)
Статистична звітність			
1. Звіт про виробництво промислової продукції	1П-НПП, 1П-НПП (квортка)	Річна, коротка річна, квартальна	Юридичні особи, відокремлені підрозділи юридичних осіб, які займаються промисловими видами діяльності. Складається з одного розділу, містить показники валового випуску, товарної і відвантаженої

			продукції
2. Місячний звіт про економічні показники за видами економічної діяльності, що відносяться до добувної, переробної промисловості, виробництва і розподілення електроенергії, газу, тепла та води			
3. Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів			
4. Баланс сільськогосподарської продукції за 20__ рік			
5. Основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств за 20__ рік			
6. Реалізація сільськогосподарської продукції за			
7. Звіт про обсяги реалізованих послуг			
8. Звіт про основні показники діяльності підприємства			
9. Звіт з праці			
10. Звіт про кількість працівників, їхній якісний склад та професійне навчання			
Фінансова звітність			
1. Баланс (Звіт про фінансовий стан)			
2. Звіт про фінансові результати (Сукупний дохід)			
3. Звіт про рух грошових коштів			
4. Звіт про власний капітал			
5. Примітки до річної фінансової звітності			
6. Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва			

Питання для самоконтролю

1. Дайте характеристику інформаційної бази аналітичних досліджень.
2. Назвіть принципи організації інформаційного забезпечення економічного аналізу.
3. Охарактеризуйте основні джерела інформації економічного аналізу.
4. Поясніть сутність способів перевірки достовірності інформаційної бази економічного аналізу.
5. Розкрийте роль, зміст і основні етапи організації аналітичної роботи.
6. Поясніть зміст економічного аналізу в умовах автоматизації економічних процесів.
7. Дайте характеристику аналітичній номенклатурі, носіям аналітичної інформації та їх руху.
8. У чому вбачаєте перспективи використання штучного інтелекту при аналізі бізнес-процесів?

9. Які аспекти конфіденційності даних слід враховувати під час цифровізації бізнес-процесів?

Тема 4. Аналіз виробництва та реалізації продукції (робіт і послуг)

Питання для самостійної роботи

1. Завдання, джерела і значення аналізу виробничої програми.
2. Аналіз виробництва продукції за вартісними показниками.
3. Аналіз виробництва продукції в натуральному виразі.
4. Аналіз сортності продукції.
5. Аналіз ритмічності виробництва.
6. Аналіз реалізації продукції.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. *Дайте правильну відповідь на тестові питання.*

1. Показниками, який характеризує ритмічність виробництва, є
 - а) коефіцієнт ритмічності, коефіцієнт аритмічності;
 - б) збитки від браку;
 - в) наявність понаднормативних залишків незавершеного виробництва;
 - г) наявність понаднормативних залишків готової продукції на складі.
2. Який показник не відноситься до узагальнюючих показників ефективності використання виробничих ресурсів:
 - а) фондівдача;
 - б) собівартість одиниці продукції;
 - в) матеріаломісткість;
 - г) продуктивність праці.
3. Відношенням матеріальних витрат до вартості товарної продукції характеризується такий показник:
 - а) рівень матеріальних витрат у собівартості продукції;
 - б) матеріаловіддача;
 - в) рівень витрат на одну гривню товарної продукції;
 - г) матеріаломісткість.
4. Показник рентабельності реалізованої продукції розраховується як:
 - а) відношення собівартості реалізованої продукції до чистого доходу від реалізації;
 - б) відношення прибутку від реалізації до чистого доходу від реалізації;
 - в) відношення прибутку від реалізації до витрат на виробництво та збут продукції;
 - г) відношення валового прибутку до чистого доходу від реалізації.
5. Поняття „ліквідність активів” означає:
 - а) період, протягом якого майно підприємства повністю зношується та підлягає ліквідації;
 - б) період ліквідації майна підприємства при неплатоспроможності;
 - в) здатність їх перетворення в грошову форму.
6. Якщо норматив оборотних засобів підприємства збільшиться на 10%, то коефіцієнт оборотності оборотних коштів (за незмінного обсягу реалізації):
 - а) зменшиться;
 - б) збільшиться;
 - в) не зміниться.
7. Призначення класифікації витрат за економічними елементами:
 - а) визначення витрат на сировину, матеріали;
 - б) є основою для складання кошторису витрат на виробництво;
 - в) встановлення ціни на виріб;
 - г) розрахунок собівартості одиниці конкретного виду продукції;
8. Амортизація основних фондів – це ...:

а) зношення основних фондів;
 б) витрати на утримання основних фондів;
 в) відтворення основних фондів;
 г) процес перенесення вартості основних фондів на собівартість продукції, що виготовляється.

9. Актив балансу не містить такі розділи:

- а) необоротні активи;
 б) доходи майбутніх періодів;
 в) оборотні активи;
 г) власний капітал.

10. Вкажіть правильну відповідь:

- а) поняття „дохід” і „прибуток” ідентичні;
 б) поняття „прибуток” ширше від поняття „дохід”;
 в) поняття „дохід” ширше від поняття „прибуток”.

Питання для самоконтролю

1.Перечисліть показники, що характеризують виробництво і реалізацію продукції і сформулюйте їх економічну суть.

2.Перечисліть показники організаційно-технічного рівня і сформулюйте їх економічну суть.

3. У чому проявляється значення і завдання аналізу виробництва продукції, робіт і послуг?

4. Назвіть послідовність проведення аналізу виробництва та реалізації продукції.

5. Що являється інформаційною базою аналізу виробництва та реалізації продукції?

6. Розкрийте суть аналізу асортименту продукції, його зміни та оновлення випуску виробів.

Тема 5. Аналіз трудових ресурсів підприємства

Питання для самостійної роботи

1. Завдання аналізу ефективності використання трудових ресурсів.
2. Аналіз руху та якісні характеристики використання трудових ресурсів.
3. Аналіз продуктивності праці.
4. Аналіз ефективності використання робочого часу.
5. Відновлення соціальних послуг для постраждалих внаслідок війни в Україні.
6. Програми підготовки кадрів у сфері інформаційних технологій для підтримки цифровізації.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. Визначити показники руху персоналу і проаналізувати їх динаміку за два роки. Вихідні дані наведені у табл.34, де А – кількість літер в імені студента, Б – порядковий номер у журналі.

Таблиця 34. Дані про рух робочої сили на підприємстві

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Зміна (+, -)
1.Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	935+А	924+А	
2.Прийнято працівників	126+Б	148+Б	
3.Вибуло працівників, всього	123+Б	118+Б	
з них:	3+Б	8+Б	
- по причині скорочення штатів;			
- за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни.	120+Б	110+Б	
4.Коефіцієнт обороту по прийому.			

5.Коефіцієнт обороту по звільненню.			
6 Коефіцієнт плинності кадрів.			

Питання для самоконтролю

1. Назвіть показники, що характеризують організацію праці на підприємстві.
2. Перечисліть завдання аналізу ефективності використання трудових кадрів.
3. Назвіть фактори, що впливають на зростання продуктивності праці персоналу.
4. Як проводиться аналіз ефективності використання робочого часу на підприємстві?
5. Розкрийте методику аналізу фонду оплати праці.
6. У чому полягає суть розрахунку впливу кількісного і якісного фактора на відхилення по фонду оплати праці?
7. Як забезпечити відновлення соціальних послуг для постраждалих?
8. Як вирішити проблему безробіття в умовах післявоєнного відновлення?
9. Які зміни слід внести у систему оподаткування для стимулювання бізнесу?
10. Які програми підготовки кадрів у сфері інформаційних технологій потрібні для підтримки цифровізації?

Тема 6. Аналіз основних засобів підприємства

Питання для самостійної роботи

1. Склад і структура необоротних активів підприємства.
2. Завдання аналізу необоротних активів.
3. Джерела і етапи аналізу основних засобів та інших довгострокових активів.
4. Аналіз складу, структури і стану основних засобів.
5. Аналіз ефективності використання основних засобів.
6. Інноваційні технології для відновлення країни у післявоєнний період.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. Розрахувати питому вагу машин і устаткування у вартості основних засобів; фондовіддачу всіх основних засобів та фондовіддачу активної частини основних засобів. Зробити висновки (табл. 35).

Таблиця 35. Дані для проведення аналізу фондовіддачі підприємства

Показники	План звітнього року	Фактично за звітний рік
1.Обсяг виробленої продукції, (робіт, послуг), тис грн.	3800	3900
2.Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн., в.т.ч. машин і устаткування	1550 780	1750 750

Для виконання завдання рекомендується використати наступну аналітичну таблицю:

Таблиця 36. Аналіз динаміки і структури основних засобів та їх фондовіддачі

Показники	Звітний рік		Відхилення	
	План	Факт	абсолютне	в %
1.Обсяг випуску продукції, тис грн	3800	3900		
2.Середньорічна вартість основних засобів, тис грн., в.т.ч. машин і устаткування	1550 780	1750 750		
3.Питома вага машин і устаткування у середньорічній вартості основних засобів, %				
4.Фондовіддача основних засобів, грн				
5.Фондовіддача машин і устаткування, грн				

Питання для самоконтролю

1. Назвіть структуру необоротних активів підприємства.
2. Вкажіть завдання аналізу ефективності використання основних засобів.
3. Назвіть основні джерела інформації для аналізу, та надайте їх характеристику.
4. Охарактеризуйте техніко-економічні показники ефективності використання основних засобів на підприємстві.
5. Назвіть методику аналізу ефективності використання виробничого потенціалу на підприємстві.
6. Які інноваційні технології для відновлення країни у післявоєнний період можуть бути застосовані?

Тема 7. Аналіз матеріальних ресурсів та їх використання

Питання для самостійної роботи

1. Завдання аналізу матеріальних ресурсів.
2. Джерела аналізу матеріальних ресурсів.
3. Техніко-економічні показники використання матеріальних ресурсів.
4. Аналіз дотримання норм витрачання матеріалів.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. Використовуючи вихідні дані таблиці визначити матеріаловіддачу і матеріаломісткість товарної продукції, абсолютне і відносне відхилення. Зробити висновки (табл. 37).

Таблиця 37. Аналіз показників ефективності використання матеріальних ресурсів

Показник	Минулий рік	Звітний рік		Абсолютне відхилення, тис.грн.		Відносне відхилення, %	
		План	Факт	Від плану	Від минулого року	Від плану	Від минулого року
1.Вартість продукції,тис.грн	24000	25000	25100				
2.Матеріальні витрати,тис.грн	18960	19250	19076				
3.Матеріаломісткість продукції,грн.							
4.Матеріаловіддача,грн							

Питання для самоконтролю

1. Назвіть завдання аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів.
2. Розкрийте методику факторного аналізу матеріаловіддачі.
3. Охарактеризуйте техніко-економічні показники ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.
4. Розкрийте суть аналізу ефективності використання основних матеріалів на підприємстві.
5. У чому проявляється суть аналізу дотримання норм витрачання матеріалів у виробництві?
6. Наведіть методику розрахунку впливу матеріаловіддачі на обсяг виробництва продукції.

Тема 8. Аналіз витрат на виробництво та собівартість продукції

Питання для самостійної роботи

1. Значення, завдання і джерела аналізу.
2. Аналіз структури затрат на виробництво продукції.
3. Оцінка собівартості продукції за узагальненими показниками.
4. Аналіз затрат на сировину, матеріали, паливо, енергію.

5. Аналіз затрат на оплату праці.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. Використовуючи вихідні дані необхідно проаналізувати витрати діяльності підприємства. Зробити висновки. Для виконання завдання рекомендується скласти відповідну аналітичну табл. 38.

Таблиця 38. Вихідні дані для аналізу

Показники	Попередній рік	Звітний рік
Витрати операційної діяльності, тис. грн.	18112,9	18567,7
Зокрема:	14862,0	15702,0
- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.		
- адміністративні витрати, тис. грн	445,0	578,0
- витрати на збут, тис. грн	344,0	415,0
- інші операційні витрати, тис. грн	2461,9	1872,7
Фінансові витрати, тис. грн	301,2	342,8
Втрати від участі в капіталі, тис. грн.	-	37,2
Разом витрати, тис. грн	18421,4	18960,2

Питання для самоконтролю

1. Назвіть завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат виробництва продукції.
2. Охарактеризуйте систему показників витрат.
3. Надайте загальну схему формування витрат на виробництво продукції.
4. Розкрийте методику аналізу витрат на виробництво продукції за елементами витрат.
5. У чому полягає суть аналізу загальних показників собівартості виробленої продукції?
6. Розкрийте методику аналізу виробничих витрат на 1 грн. продукції за цінами продажу.
7. У чому особливість аналізу собівартості товарної продукції за статтями калькуляції?
8. Охарактеризуйте основні етапи аналізу загальновиробничих витрат в цілому на підприємстві і його підрозділах.

Тема 9. Аналіз фінансових результатів та фінансового стану діяльності підприємства

Питання для самостійної роботи

1. Значення і завдання аналізу фінансових результатів та фінансового стану підприємства.
2. Характеристика звітного бухгалтерського балансу.
3. Загальна оцінка майна підприємства.
4. Оцінка структури капіталу.
5. Аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості.
6. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
7. Аналіз оборотності оборотного капіталу.
8. Аналіз платоспроможності підприємства.
9. Відновлення ліквідності та стабільності фінансової системи країни після війни.
10. Зростання іноземних інвестицій у країну.

Завдання та методичні рекомендації здобувачам вищої освіти для підготовки до виконання самостійної роботи

Завдання 1. Наведіть методику розрахунку основних показників, що характеризують діяльність підприємства (за зразком). Відповідь оформте у вигляді табл. 39.

Таблиця 39. Показники, що використовуються в економічному аналізі

Назва показника	Формула/ джерело розрахунку	Умовні позначення	Нормативне значення
-----------------	-----------------------------------	-------------------	------------------------

1	2	3	4
1. Аналіз майнового стану підприємства			
Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{\text{зн}} = \frac{З_{\text{н}}}{ОЗ_{\text{п}}}$, ф.1 р.1012/ ф.1 р.1011	де $З_{\text{н}}$ — сума зносу основних засобів; $ОЗ_{\text{п}}$ — первісна вартість основних засобів на початок періоду.	зменш.
Коефіцієнт оновлення			
Коефіцієнт вибуття			
2. Аналіз ліквідності підприємства			
Коефіцієнт покриття			
Коефіцієнт швидкої ліквідності			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності			
Чистий оборотний капітал (тис.грн.)			
3. Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства			
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)			
Коефіцієнт фінансування			
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами			
Коефіцієнт маневреності власного капіталу			
4. Аналіз ділової активності підприємства			
Коефіцієнт оборотності активів			
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості			
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості			
Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)			
Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)			
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів			
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)			
Коефіцієнт оборотності власного капіталу			
5. Аналіз рентабельності підприємства			
Коефіцієнт рентабельності активів			
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу			
Коефіцієнт рентабельності діяльності			
Коефіцієнт рентабельності продукції			
6. Аналіз прибутковості			
Коефіцієнт прибутковості акцій			

Коефіцієнт дивідендного доходу			
Коефіцієнт виплати дивідендів			

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте показники фінансових результатів.
2. Назвіть групи показників фінансового стану суб'єкта господарювання.
3. Охарактеризуйте основні напрямки аналізу прибутку та рентабельності підприємства.
4. Для чого використовують Примітки до фінансової звітності?
5. Як розраховується коефіцієнт фінансової автономії?
6. Які джерела інформації використовують для аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства?
7. Назвіть відмінність та взаємозв'язок між ліквідністю та платоспроможністю.
8. Як підтримати розвиток малого та середнього бізнесу у післявоєнний період?
9. Які міжнародні практики можна адаптувати для України?
10. Як відновити ліквідність та стабільність фінансової системи після війни?
11. Які зрушення в економічній структурі можуть виникнути внаслідок війни?
12. Як сприяти зростанню іноземних інвестицій у країну?

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання передбачаються у формі рефератів. Завдання виконуються здобувачем вищої освіти з початку семестру за усталеними вимогами.

Індивідуальне завдання 1. Підготувати глосарій з ключових категорій дисципліни (не менше 30).

Для укладання глосарію необхідно: розібратися у сутності кожної запропонованої категорії; у випадку наявності декількох тлумачень кожного терміну, обґрунтувати, якої саме інтерпретації дотримується студент і чому, а також обґрунтувати з чим студент не може погодитись.

Індивідуальне завдання 2. Опрацювати методику інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій.

Навести алгоритм визначення основних показників, що включені у розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства. Застосувати дану методику на прикладі досліджуваного підприємства (табл. 40).

Таблиця 40. Показники, що використовуються в економічному аналізі

Назва показника	Формула/ джерело розрахунку	Умовні позначення	Нормативне значення
1	2	3	4
Група І. Показники оцінки майнового стану інвестованого об'єкта			
Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{zn} = \frac{З_n}{ОЗ_n},$ ф.1 р.1012/ ф.1 р.1011	де $З_n$ — сума зносу основних засобів; $ОЗ_n$ — первісна вартість основних засобів на початок періоду.	зменш.
....			

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Зміст економічного аналізу та його предмет.
2. Функції, завдання та цільова орієнтація економічного аналізу ринкової економіки.
3. Роль і місце економічного аналізу в управлінні підприємством.
4. Основні принципи економічного аналізу.
5. Основні категорії економічного аналізу.
6. Місце економічного аналізу в системі наук.
7. Поняття методу економічного аналізу господарської діяльності та його характерні риси.
8. Класифікація методів та прийомів економічного аналізу.
9. Прийоми деталізації.
10. Балансові методи економічного аналізу.
11. Прийоми та види групувань, що використовуються для вирішення аналітичних завдань.
12. Графічний та табличний метод у дослідженні аналітичних показників.
13. Методи елімінування у дослідженнях детермінованих факторних систем.
14. Економіко-математичні методи та моделі в аналізі господарської діяльності, їх класифікація і характеристика.
15. Сутність моделювання господарських операцій, процесів та економічних явищ.
16. Основні прийоми моделювання: методи подовження, розширення, формального розкладання та скорочення факторних систем.
17. Методи детермінованої комплексної оцінки господарської діяльності.
18. Евристичні методи вирішення економічних завдань.
19. Класифікація та характеристика найважливіших видів економічної інформації.
20. Методи перевірки достовірності джерел інформації.
21. Організація економічного аналізу на підприємствах.
22. Фінансова (бухгалтерська) і статистична облікова інформація (звітна та оперативна). Позаоблікова інформація.
23. Зміст, завдання, організація та основні джерела інформації, методи і особливості організації оперативного, ретроспективного і перспективного аналізу.
24. Внутрішньогосподарський аналіз: його зміст, завдання, основні джерела інформації, методи проведення.
25. Внутрішній і зовнішній аналіз: їх зміст, завдання, основні методи організації.
26. Функціонально-вартісний аналіз.
27. Загальна схема змісту комплексного аналізу, взаємозв'язки основних груп економічних показників.
28. Комплексний економічний аналіз як система пошуку резервів підвищення ефективності виробництва.
29. Методика комплексної оцінки інтенсифікації та ефективності господарювання.
30. Значення, завдання і джерела аналізу виробництва продукції.
31. Аналіз обсягів і динаміки виробництва продукції.
32. Аналіз асортименту та структури випуску продукції.
33. Аналіз ритмічності (рівномірності) випуску продукції (робіт і послуг).
34. Методи та показники якості продукції.
35. Завдання і джерела аналізу основних засобів.
36. Аналіз складу і структури основних засобів.
37. Аналіз руху і технічного стану основних засобів. Аналітичний розрахунок впливу фондоозброєності праці на кінцеві результати роботи підприємства.
38. Аналіз ефективності використання основних засобів. Основні фактори, що впливають на зміну фондовіддачі й рентабельності основних засобів.
39. Аналіз ефективності використання виробничого устаткування.
40. Аналіз впливу основних засобів і ефективності їх використання на обсяг продукції (послуг).

41. Завдання і джерела аналізу кадрового потенціалу підприємства.
42. Аналіз складу і структури чисельності працівників.
43. Аналіз руху кадрів, вивчення причин і мотивів плинності робітників підприємства.
44. Аналіз використання фонду робочого часу.
45. Аналіз динаміки, структури та ефективності витрат на персонал. Аналіз динаміки продуктивності праці. Фактори, що впливають на зміну рівня продуктивності праці
46. Аналіз впливу трудових факторів на зміну виробничої програми підприємства.
47. Завдання і джерела аналізу матеріальних ресурсів.
48. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.
49. Аналіз використання матеріальних ресурсів і розрахунок впливу факторів на обсяг випуску продукції.
50. Основні напрямки аналізу собівартості продукції (послуг).
51. Значення і джерела аналізу доходів підприємства. Основні напрямки аналізу доходів.
52. Аналітичні показники, що використовуються під час аналізу прибутку. Аналіз рівня рентабельності.
53. Структурно-логічна модель аналізу фінансового стану.
54. Інтеграція штучного інтелекту та її вплив на внутрішні бізнес-процеси та операційну ефективність.
55. Інструменти цифрової аналітики, які можуть бути корисні для бізнесу в умовах поствоєнної економіки.
56. Візуалізації даних та її роль у спрощенні розуміння бізнес-процесів і прийнятті рішень.
57. Розвиток стартапів у сфері технологій та інновацій.
58. Основні економічні показники та їх аналіз після війни.
59. Проблема безробіття в умовах післявоєнного відновлення та шляхи її вирішення.
60. Методи моніторингу економічного відновлення та їх впровадження.

1.6.2. Структура екзаменаційного білету

1.6.2.1. Структура екзаменаційного білета за умови здачі екзамену он-лайн

Завдання 1. Дайте письмову відповідь на теоретичне питання (копіювання тексту з літературних джерел не оцінюється позитивно):

Зміст економічного аналізу та його предмет.

Завдання 2. Вкажіть відповіді, одна з яких є правильною, на тестові завдання, що надіслані у Google-classe.

2.1. Який з перелічених показників характеризує рух трудових ресурсів?

- а) коефіцієнт обігу;
- б) коефіцієнт загального обороту;
- в) величина фонду робочого часу;
- г) коефіцієнт звільнення.

...

2.25. Дослідження економічної діяльності для виявлення невикористаних резервів підвищення її ефективності здійснює:

- а) математичний аналіз;
- б) економічна теорія;
- в) економічний аналіз;
- г) бухгалтерський облік.

Завдання 3. Розв'яжіть практичну ситуацію.

Визначити вплив факторів „норма” та „ціна” на зміну матеріальних витрат на виготовлення продукції „А”.

Таблиця 1. Аналіз впливу факторів на зміну матеріальних ресурсів в одиниці продукції «А»

Основні матеріали і	За планом			Фактично			Відхилення сум
	Норма	Ціна за 1	Сума,	Норма	Ціна за 1	Сума, грн.	

сировина	витрат, кг	кг, грн.	грн.	витрат, кг	кг, грн.		
1. Клінкер	620	6,5		625	6,2		
2. Шлак	351	9		363	12		
3. Гіпс	60	2,2		40	2,5		
Разом	-	-		-	-		

1.6.2.2. Структура екзаменаційного білета за умови здачі екзамену оф-лайн

Завдання 1. Дайте відповідь на теоретичне питання:
Зміст економічного аналізу та його предмет.

Завдання 2. Вкажіть відповіді, одна з яких є правильною, на тестові завдання:

2.1. Який з перелічених показників характеризує рух трудових ресурсів?

- а) коефіцієнт обігу;
- б) коефіцієнт загального обороту;
- в) величина фонду робочого часу;
- г) коефіцієнт звільнення.

...

2.25. Дослідження економічної діяльності для виявлення невикористаних резервів підвищення її ефективності здійснює:

- а) математичний аналіз;
- б) економічна теорія;
- в) економічний аналіз;
- г) бухгалтерський облік.

Завдання 3. Розв'яжіть практичну ситуацію.

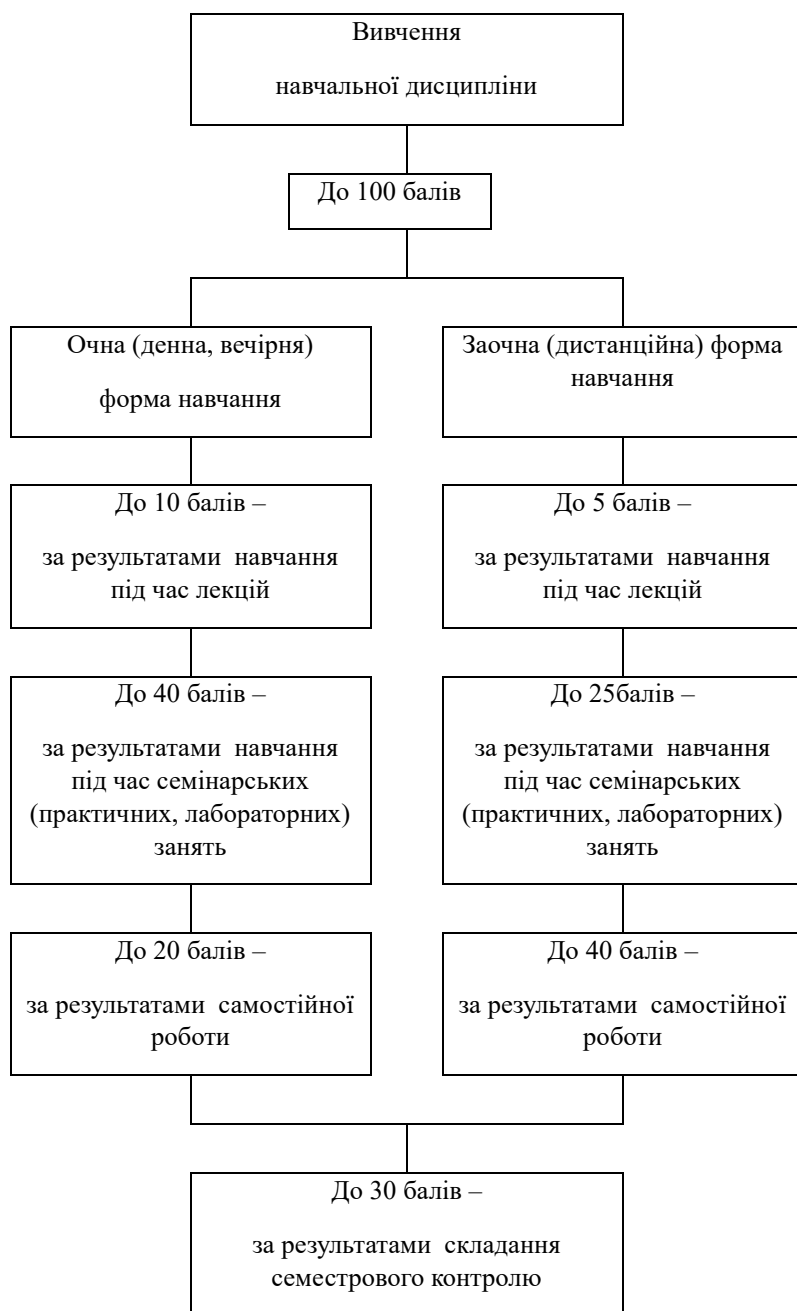
Визначити вплив факторів „норма” та „ціна” на зміну матеріальних витрат на виготовлення продукції „А”.

Таблиця 1. Аналіз впливу факторів на зміну матеріальних ресурсів в одиниці продукції «А»

Основні матеріали і сировина	За планом			Фактично			Відхилення сум
	Норма витрат, кг	Ціна за 1 кг, грн.	Сума, грн.	Норма витрат, кг	Ціна за 1 кг, грн.	Сума, грн.	
1. Клінкер	620	6,5		625	6,2		
2. Шлак	351	9		363	12		
3. Гіпс	60	2,2		40	2,5		
Разом	-	-		-	-		

2. Схема нарахування балів

2.1. Нархування балів здобувачам вищої освіти з освітньої компоненти здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем вищої освіти під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова

З цієї освітньої компоненти передбачено проведення дев'яти лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, здобувач вищої освіти може набрати під час лекцій таку кількість балів:

Таблиця 2.1. Розподіл балів здобутих здобувачем вищої освіти під час лекцій

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Денна	9	1,1	2,2	3,3	4,4	5,6	6,7	7,8	8,9	10,0

2.3. З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення дев'ять семінарських занять за денною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному здобувачу вищої освіти до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу у ХУУП, затверджене рішенням вченої ради від 05.07.2016 р., протокол №16, введене в дію наказом від 08.06.2016 р. № 359/16 (в редакції рішення вченої ради ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року, протокол № 1, з 01 вересня 2020 року, наказ ХУУП імені Леоніда Юзькова від 28 серпня 2020 року № 312/20)

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу здобувачів вищої освіти та виконання індивідуальних завдань, наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2. Розподіл балів за самостійну роботу з навчальної дисципліни «Економічний аналіз»

№ з/п	9 тем	Номер теми									Усього балів
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	1	2	1	1	1	1	2	2	2	13
2.	Максимальна кількість балів за індивідуальне завдання	7									7
	Усього балів										20

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни «Економічний аналіз», здобувач вищої освіти денної форми навчання може максимально одержати 30 балів.

Перерозподіл балів в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані здобувачами вищої освіти відповіді в усній та письмовій формі відповідно на питання, тестові завдання та розв'язок задачі екзаменаційного білета, наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3. Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни «Економічний аналіз»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань екзаменаційного білета / кількість балів			Разом балів
		1	2	3	

1.	Максимальна кількість балів за виконання тестових завдань екзаменаційного білета	10,0	-	-	10,0
2.	Максимальна кількість балів за відповідь на теоретичне питання	-	10,0	-	10,0
3.	Максимальна кількість балів за розв'язок задачі	-	-	10,0	10,0
	Усього балів	10,0	10,0	10,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. для іноземних студ. / Петряєва З.Ф.; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. Харків: ХНЕУ імені Семена Кузнеця. 2016. 372 с.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум. Навчальний посібник/ Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. Львів, «Магнолія 2006». 2017. 312 с.
3. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз: навч. посібник. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
4. Воронко О. С. Економічний аналіз. Пос. Львів: Новий Світ-2000. 2024 р. 280 с.
5. Господарський кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
6. Данилюк М.О. Метошоп І.М., Войтків Л.С., Паневник Т.М., Буй Ю.В. Економічний аналіз: навч. посіб. ІФНТУНГ. Івано-Франківськ. 2018. 316 с.
7. Іжевський П.Г., Піхняк Т.А., Самарічева Т.А. Сучасні підходи в аналізі та оцінці бізнес-проектів. Збірник наукових праць «Економічний простір». №191.(2024) С. 296- 302. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-49>. URL: <http://www.prostir.ua/index.php/journal/article/view/1569/1512>.
8. Існуюча практика та новітні тенденції в управлінні суб'єктами господарювання різних організаційно-правових форм: монографія / за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Пороги, 2020. 532 с.
9. Економічний аналіз: навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротاپринт. 2015. 310 с.
10. Економічний аналіз: навч. посібник / За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченко. Київ: ХНЕУ, 2015. 556 с.
11. Кулик А. В. Теорія економічного аналізу. Навчальний посібник. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал». 2018. 452 с.
12. Міщук Г. Ю. Економічний аналіз : навч. посіб. Рівне : НУВГП. 2017. 156 с.
13. Myroslava Bublyk, Tetiana Pihniak. Administrative efficiency analysis of international economic activity. Economics. Ecology. Socium, Vol. 4, No.4, 2020. Pp.55-63. DOI: <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2020.4.4-4>.
14. Myroslava Bublyk, Tetiana Kopach, Tetiana Pihniak. Analysis of human-capital development tools in insurance companies. .An electronic scientific and practical journal «Economics. Ecology. Socium». Vol. 5, No.2, 2021. Pp.40-48. DOI: 10.31520/2616-7107/2020.5.2-5.
15. Myroslava I. Bublyk, Mariya M. Nashkerska, Tetiana A. Pikhniak. Economic complexity development by implementing production strategies to reduce resource consumption in the conditions of a circular economy. Economic journal Odessa polytechnic university. №2(28), 2024. C.101-113. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2024/No2/101.pdf>. DOI: 10.15276/EJ.02.2024.10. DOI: 10.5281/zenodo.12789050.

16. Основи економічного аналізу : навч.-метод. посібник . В. М. Микитюк, Т. М. Паламарчук, О. П. Русак та ін.; за ред. В. М. Микитюка. Житомир: Рута, 2018. 440 с.
17. Отенко В. І. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. Харків. : ІНЖЕК. 2015. 339 с.
18. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.
19. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури». 2017. 384 с.
20. Шестерняк М.М. Економічний аналіз: перспективи розвитку. *Економічний і соціальний розвиток України у XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації: збірник тез доповідей XV Ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ. 2018. С. 233–235.*
21. Шестерняк М.М. Сучасний стан розвитку економічного аналізу. *Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 18 квітня 2018 р.: у 2-х т. Т. 1 / ред. кол.: ВНІЕ ТНЕУ. Тернопіль: Крок. 2018. С. 121–123.*

Тема 2

1. Демченко Т. А. Методи економічного аналізу та їх особливості. // *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 2. С. 179–184.
2. Жукова О. А. Організація і методика економічного аналізу : навч. посіб. Вінн. фінанс.-економ. ун-т. Вінниця : Вінницька газета. 2012. 301 с.
3. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О. , Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА. 2018. 290 с.
4. Іванченкова Л. В. Методологія моніторингу, аналізу и контролю фінансово-економічних результатів підприємств. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Том 3. № 4. С. 106–117.
5. Іжевський П.Г., Піхняк Т.А., Самарічева Т.А. Сучасні підходи в аналізі та оцінці бізнес-проектів. Збірник наукових праць «Економічний простір». №191.(2024) С. 296- 302. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-49>. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1569/1512>
6. Мец В.О. Економічний аналіз (Збірник практичних завдань і тестів за даними П(С)БО): навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2016. 236 с.
7. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.
8. Цуканова В. Я. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. НАН України, Наук. дослід. центр індустріальних проблем розвитку. Харків : Інжек, 2012. 227 с.
9. Юрчишена Л. В. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Вінниця : Балюк І. Б. 2014. 311 с.

Тема 3

1. Данилюк М.О. Метошоп І.М., Войtkів Л.С., Паневник Т.М., Буй Ю.В. Економічний аналіз: навч. посіб.ІФНТУНГ. Івано-Франківськ. 2018. 316 с.
2. Економіка і бізнес: підручник за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
3. Конституція (основний закон) України від 28.06.1996 р. // ВВРУ, 1996, № 30, С.141; Із змінами, внесеними Законом України від 08.12.2004 р. № 2222-ІУ. ВВРУ. 2005. № 2. С.44.
4. Міщук Г. Ю. Економічний аналіз : навч. посіб. Рівне : НУВГП. 2017. 156 с.
5. Мец В.О. Економічний аналіз (Збірник практичних завдань і тестів за даними П(С)БО): навч. посібник. Київ: КНЕУ. 2016. 236 с.
6. Економічний аналіз: навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310 с.
7. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
8. Проскурович О. В. Комп'ютерні технології економічного аналізу: навч. посіб. Львів :

Новий Світ- 2000, 2012. 308 с.

9. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.
10. Техніко-економічний аналіз: навч. посіб. / під. ред. Н.С. Поповенко, Одеса, Стандартъ, 2014. 143 с.
11. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури». 2017. 384 с.

Тема 4

1. Британська Н. Н. Аналіз ефективності виробництва засобами економічного моделювання. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 2. С. 90–96.
2. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз: навч. посібник. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
3. Воронко О. С.Економічний аналіз. Пос. Львів: Новий Світ-2000. 2024 р. 280 с.
4. Іванієнко В. В. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харків. нац. екон. ун-т. Харків : Інжек. 2012. 300 с.
5. Мец В.О. Економічний аналіз (Збірник практичних завдань і тестів за даними П(С)БО): навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2016. 236 с.
6. Поліщук Н. В. Математичні методи економічного аналізу : навч. посіб. М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ВНАУ, Навч.-наук. ін-т аграр. економіки. Вінниця : ВНАУ. 2012. 267 с.
7. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.
8. Череп А. В. Моделі та методи прийняття рішень в аналізі і аудиті : навч.-метод. посіб. для самостійного вивч. дисципліни. М-во освіти і науки України, Запоріж. нац. ун-т. Київ : Кондор. 2011. 324 с.

Тема 5

1. Бобяк А. П. Формування інформаційної системи економічного аналізу власного капіталу *Статистика України*. 2011. № 3. С. 34–37.
2. Воронко О. С.Економічний аналіз. Пос. Львів: Новий Світ-2000. 2024 р. 280 с.
3. Довгань Л. П. Новітні зміни у фінансовій звітності та методика їх використання у теорії фінансів. *Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право)*. 2014. № 1. С. 148-154.
4. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
5. Лисенко А.М. Особливості складання фінансової звітності з 2013 року та їх вплив на формування алгоритму розрахунку основних показників, що застосовуються у процесі аналізу фінансового стану підприємств.а // *Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво*. 2013. № 5. С. 68-73.
6. Піхняк Т. Аналіз показників плинності персоналу виробничого підприємства. *Scientific journal «MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS»*. 2022. № 2. С.154-160.
7. Піхняк Т.А. Європейський досвід використання мотивації персоналу як основного фактору підвищення ефективної діяльності підприємства. *Економіка XXI століття : проблеми та перспективи : зб. наук. пр. / гол. ред. Л. Г. Білий. Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ін-ту МАУП, 2021. Вип. 3. С.127-131.*
8. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.

Тема 6

1. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум. Навчальний посібник/ Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. Львів, «Магнолія 2006». 2017. 312 с.
2. Воронко О. С.Економічний аналіз. Пос. Львів: Новий Світ-2000. 2024 р. 280 с.

3. Економічний аналіз: навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310 с.
4. Економічний аналіз і моделювання господарської діяльності підприємства: навч. посіб. для студентів ВНЗ / М. В. Румянцев [та ін.]. Донецьк: Ноулідж, Донец. від-ня, 2014. 297 с.
5. Кулик А. В. Теорія економічного аналізу. Навчальний посібник. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018. 452 с.
6. Мулик Т. О. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 288 с.
7. Облік та аналітична оцінка основних засобів в умовах розвитку інформаційної економіки: колективна монографія / Л.В. Гуцаленко, І.Д. Лазаришина, У.О. Марчук, О.В. Зінкевич. К.: Центр учбової літератури, 2020.- 252 с.
8. Отенко В. І. Теорія економічного аналізу : навч. посіб. Харків. : ІНЖЕК. 2015. 339 с.
9. Паламарчук Т. М. Економічний аналіз та методологія його проведення. Вісник ЖНАЕУ. 2016. № 2 (57), т. 2. С. 43–53.
10. Податковий кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (Остання редакція від 18.01.2018. Внесення змін (закон від 31.05.2017 N 1389-VIII /1389-19/), ст. 249 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
11. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України №2464-17 [редакція від 01.01.2018]. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 2-3. Ст.11. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-vi>.
12. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.
13. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури». 2017. 384 с.
14. Юрчишина Л. В. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. ВФЕУ. ПП Балук І.Б. : Вінниця. 2014. 312.

Тема 7

1. Данилюк М.О. Метошоп І.М., Войтків Л.С., Паневник Т.М., Буй Ю.В.Економічний аналіз: навч. посіб.ІФНТУНГ. Івано-Франківськ. 2018. 316 с.
2. Економічний аналіз: навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310 с.
3. Економічний аналіз: навч. посібник / За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченко. Київ: КНЕУ. 2015. 556 с.
4. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.
5. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури». 2017. 384 с.
6. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон . Тернопіль: ТНЕУ. 2016. 304 с.

Тема 8

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. для іноземних студ. / Петряєва З.Ф.; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. Харків: ХНЕУ імені Семена Кузнеця. 2016. 372 с.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум. Навчальний посібник/ Н.Ю. Єршова, О.В. Портна. Львів, «Магнолія 2006». 2017. 312 с.
3. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз: навч. посібник. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
4. Воронко О. С.Економічний аналіз. Пос. Львів: Новий Світ-2000. 2024 р. 280 с.
5. Давидов Г. М. Звітність підприємств: навч. посіб. Г. М. Давидов, Н. С. Шалімова. 2–ге вид. Київ : Знання. 2014. 623 с.

6. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310с.
7. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.
8. Кулик А. В. Теорія економічного аналізу. Навчальний посібник. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал».2018 .452 с.
9. Міщук Г. Ю. Економічний аналіз : навч. посіб. Рівне : НУВГП. 2017. 156 с.
10. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73 і зареєстровано Міністерством юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39 (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
12. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.

Тема 9

1. Бойко Д. Б. Методика аналізу фінансової стійкості підприємства за допомогою взаємозв'язку між активом та пасивом балансу. *Інформаційні технології, економіка та право: стан та перспективи розвитку* (ІТЕП-2012). 2012. Вип. 9. С. 230–231.
2. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз: навч. посібник. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с.
3. Воронко О. С.Економічний аналіз. Пос. Львів: Новий Світ-2000. 2024 р. 280 с.
4. Існуюча практика та новітні тенденції в управлінні суб'єктами господарювання різних організаційно-правових форм: монографія /за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Пороги, 2020. 532 с.
5. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18 жовтня 2018 р. №2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
6. Конституція (основний закон) України від 28.06.1996 р. // ВВРУ, 1996, № 30, С.141; Із змінами, внесеними Законом України від 08.12.2004 р. № 2222-IV. ВВРУ. 2005. № 2. С.44.
7. Нусінов В. Я. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства з метою попередження кризи. *Управління розвитком*. 2015. № 2. С. 65-71.
8. Піхняк Т.А. Фінансова стійкість як гарантія економічної безпеки виробничого підприємства. *Фінансово – економічне та обліково – аналітичне забезпечення в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання в контексті інноваційного розвитку: збірник праць IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет – конференції* м. Хмельницький. ВСП «ХТЕФК КНТЕУ». 20 квітня 2021. С.20-23.
9. Податковий кодекс від 02.12.2010 р. № 2755-VI Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (Остання редакція від 18.01.2018. Внесення змін (закон від 31.05.2017 N 1389-VIII /1389-19/), ст. 249 . URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. Подлевська О. М. Порівняльний аналіз методик діагностики банкрутства підприємства . *Вісник НУВГП. Економіка: зб. наук. праць*. Рівне : НУВГП. 2014. Вип. 1(65). С. 318-324.
11. Рибчук А.В., Ковенська О.А. та інш. Економічний аналіз: теорія і практика. Гельветика. 2024 р. 220 с.
12. Сучасні реалії фінансово-економічного розвитку регіонів, галузей, підприємств, бізнесу: монографія. Том 2. Трипутень М.М., Кузнецов В.В., Ніколенко А.В., Кузнецова Є.В., Петренко В.О., Артемчук В.В. / за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Пороги, 2020.108 с.
13. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Тернопіл. нац. екон. ун-т. Тернопіль: ТНЕУ. 2016. 304 с.
14. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон . Тернопіль: ТНЕУ. 2016. 304 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Нормативно-правова база / Кабінет Міністрів України; Урядовий портал. Офіц. вебсайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/list>.
2. Нормативно-правові акти // Урядовий портал. Єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=32854.
3. Статистична інформація / Офіційний сайт державної служби статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Загальноакадемічний портал наукової періодики. Національна академія наук України / Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/NTI/search>.